

FŐTITKÁRI JELENTÉS AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET 2013. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

„Az Erdélyi Múzeum-Egyesület az erdélyi tudományos élet keretintézményeként az évek során sok olyan eredménnyel büszkélkedhetett, melyek céljainak megvalósításához, az intézmény működtetéséhez járultak hozzá, a tudós társadalmat szolgálva.”

Tartalom

Főtitkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2013. évi munkájáról	5
A 2013. év eredményei számokban	6
Rendezvényeink, tudományterjesztés, fontosabb események	6
Központi rendezvények	6
Fontosabb események kronológiai sorrendben	8
Kapcsolatok, együttműködések ápolása	8
Könyvbemutatóink	8
Tagságunk	9
Szakosztályok, ifjúsági szakcsoportok, fiókegyesületek	9
Ifjúsági szakcsoportjaink	20
Fiókegyesületeink	22
Kutatóműhelyek	24
Az EME programjai	25
I. Kutatóintézetünk, kutatási programjaink	25
II. Tudományos könyvtár és adattár működtetése, fejlesztése. Információs és Dokumentációs Központ	32
III. Az Erdélyi Digitális Adattár működtetése és fejlesztése	34
IV. Tudományos könyv- és folyóirat-kiadás. Kiadónk, kiadványaink	36
V. Szakmai képzések	38
Beruházások, eszközfejlesztések	38
Adományok, támogatások, pénzügyi forráslehetőségek	38
A támogatásokért ezúton fejezzük ki köszönetünket!	39
Tulajdonjogunk, egykori ingatlanaink	40
Zárzó	40

Főtitkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2013. évi munkájáról

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület, akárcsak az előző években, 2013-ban is az erdélyi tudományos élet keretintézményeként a magyar tudományos közösség szolgálatában állt könyvtára, kutatóintézete, kiadója és szakosztályai révén. Mindezen intézmények (részelek) működtetése eleve sikerként, eredményként könyvelhető el, hiszen hasznosítható szellemi értékeket teremtettek s teremtenek folyamatosan.

A múlt évi jelentésben utaltam arra, hogy az eredmények, a megvalósítások nagy része nem állandósul, hogy folyamatos gondoskodásra van szükség azért, hogy mindaz, amit eddig elértünk, ne menjen veszendőbe. Az elmúlt időszakban figyelmünket azokra a tételekre összpontosítottunk, melyek újragondolást, megfelelő átszervezést igényeltek a folyamatos, hosszú távú működtetésükhöz.

Az egyik ilyen **az EME digitális szolgáltatásainak integrált rendszere** (Erdélyi Digitális Adattár, kiadó, könyvtár, weboldal). Ismeretes, hogy az Erdélyi Közös Katalógus üzemeltetése 2011-ben leállt, emiatt önálló rendszer kiépítésére törekedtünk, mely több fázisban valósul meg. Eddig sikerült a megsérült adatokat visszaállítani, az új rendszerbe átvinni (konvertálni), elkezdődött a könyvtár adatainak bevitel az új rendszerbe. Ezáltal a szolgáltatási feladatokat is el tudjuk látni (a keresőfelület révén), mind az EME katalógusának adataiból (22 000 könyvleírás), mind az Erdélyi Digitális Adattár állományából. Az EDA-ból 15 189 tétel metaadata került be az integrált rendszerekbe. 2013 májusától üzemel könyvtárunk új katalógusában, amely a Hun-Téka rendszerben működik. Az indítófelület elérhetősége: <http://portal.eme.ro>. Az EME integrált rendszerének további fejlesztése folyamatban van.

A múlt évben is sikerült a Debreceni Református Kollégiummal megállapodást kötni, hogy a **Rhédey-házbeli bérlemény**ünket egy évre meghosszabítsuk, melynek anyagi háttérét a Bethlen Gábor Alap biztosította.

Fontos, erős pillére az EME-nek a **szakosztályok és fiókegyesületek léte, tevékenysége**, szükséges a folyamatos gondoskodás, hiszen a teljes tagság általuk kapcsolódhat be az EME tudományos vérkeringésébe, ezért különösen értékelendő a szakosztályok és fiókegyesületek vezetőinek társadalmi jellegű munkája, amit nagyon szűk anyagi keretek között végeznek, kitartó hittel, munkával és eredményességgel. Gazdag és sokrétű tevékenységüket a továbbiakban részletesen bemutatjuk.

A **Kutatóintézet**ben a Felsőoktatási és Egyetemi Kutatási Alap (CNCSIS) által támogatott hároméves projekt 2013 októberében (sikeresen) lezárult. Ahhoz, hogy az egyes **kutató**kat hasonló **támogatás**ban részesíthessük, két újabb pályázatot nyújtottunk be (két különböző kategóriában) a Felsőoktatási és Egyetemi Kutatási Alaphoz. Mindkét pályázat magas pontszámú szakmai bírálatot kapott, azonban a menetközben felére csökkent kutatási alap ezek finanszírozását nem tette lehetővé. Ugyanakkor 2013-ban a külső kutatási projektjeinket sem tudtuk kellőképpen finanszírozni, pályázati lehetőségeink, illetve a megpályázható

keretek is szűkültek. A múlt évben a kutatási programok az előző évhez képest szinte felére csökkentek. Ennek ellenére bizonyos kutatási programok folyamatosságát egyes szakosztályok biztosították, illetve járultak hozzá az eredmények közléséhez is.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület a 2013-es évet az utóbbi évekhez hasonlóan stabilan kezdte, hiszen a programok többsége átnyúlt erre az évre, s így az ezekhez tartozó pénzforrások is biztonságot nyújtottak a tervezett munkálatok végzéséhez. Ezeket maradéktalanul teljesítettük, eredményesek voltak.

2013. évi programjaink anyagi forrásainak bizonytalansága az év második felében kezdett mutatkozni. Az anyagi gondok átvészélése érdekében szükség volt megszorítások alkalmazására (meghatározatlan időre felfüggesztettük az étkezési jegyek kiosztását), valamint megkezdett programjaink egy részének átcsoportosítására, lecsökkentésére.

A 2013. év eredményei számokban

2013-ban az EME összesen **83 rendezvénynek volt házigazdája** (11 konferencia, 41 szakosztályi rendezvény, 5 előadás, 7 könyvbemutató s egyéb rendezvények), amelyeket Eseménynaptárunkban hirdettünk meg, illetve hírlevelünkben heti rendszerességgel tájékoztattuk róluk az érdeklődőket. *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* 12. fórumán 500 résztvevő volt, a 18 helyszínen 189 előadás hangzott el 273 szerző munkájaként.

Az Erdélyi Digitális Adattár 2013 végére 18.700 tételre gyarapodott. **Kiadványaink mérlege: 18 könyv, 5 folyóirat, 1 CD.**

A múlt év folyamán az EME összesen **23** (9 külső megbízású) **kutatási programot** működtetett (**az előző évben 33-at!**), **13 főállású kutató** és **32 külső munkatárs** révén (ezek főként alapképzésű és magiszteri hallgatók, doktorandusok, fiatal kutatók).

Rendezvényeink, tudományterjesztés, fontosabb események

Intézményi életünket 2013-ban évben is konferenciák, tudományos tanácskozások színesítették, melyekről a szakosztályok beszámolóí is tanúskodnak.

Központi rendezvények

Immár hagyományossá vált központi rendezvényünk, A Magyar Tudomány Napja Erdélyben tizenkettedik kiadásához érkezett, a november 22–23-án megtartott konferencia központi témája a *Velünk élő tudomány*. A konferencia fővédnökségét Pálinkás József, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke vállalta el. A konferenciát Sipos Gábor, az EME elnöke nyitotta meg, köszöntőt mondott Kocsis Károly, a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának elnöke, valamint Magdó János, kolozsvári főkonzul. A november 22-i plenáris ülészak előadói: Kocsis Károly, Fodor Pál,

Péntek János, Tőkés Béla, Tőkés F. Attila, Kocsiszky György, Gyenge Csaba, Bódizs György, Wanek Ferenc, valamint Róth Ágoston István a különböző tudományágak hazai és nemzetközi eredményeit ismertették. A rendezvény ünnepi keretet biztosított **Kocsis Károly**, a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának elnöke kitüntetésére, aki az EME folyamatos működtetésében kifejtett kiemelkedő munkásságáért gr. Mikó Imre-émlékplakettben részesült.

A konferencia másnapján immár hagyományosan az EME szakosztályainak ülészakára került sor, ahol 189 előadás hangzott el, összesen mintegy 500 fő részvételével, és tizenegy kötetet mutattak be, köztük az EME kiadójának legújabb, *Certamen* című évkönyvét, amely a 2012-es Magyar Tudomány Napján az I. szakosztály keretei közt elhangzott előadásokat tartalmazza.

Szintén a Magyar Tudomány Napja Erdélyben konferenciánk adott alkalmat arra, hogy az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének képviselői viszonzják intézményünk történész kutatóinak 2012-es látogatását. Fodor Pál intézetigazgató, Jakó Klára, Stefano Bottoni, Glück László és Zsoldos Attila voltak a vendégeink, az I. szakosztály történelem szekciójában tartottak előadást.

2013. szeptember 13–15. között *Körmöczy János és a kortárs eszmei áramlatok* címmel konferenciára került sor, melyet intézményünk mellett a Magyar Unitárius Egyház, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Irodalomtudományi Intézete, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Filozófiai Intézete, valamint a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Régi Magyar Irodalom Tanszéke szervezett.

Október 24–26. között ismét nagyszabású nemzetközi konferenciára került sor *Bethlen Gábor és Európa* címmel, melyet a Babeş-Bolyai Tudományegyetemmel, az Eötvös Loránd Tudományegyetemmel, a Debreceni Egyetemmel és a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetével közösen szerveztünk Bethlen Gábor fejedelemmé választásának 400. évfordulója alkalmából. A rendezvényen részt vevő hazai és külföldi szakemberek adtak elő román és magyar nyelven, a fordítást szinkrontolmács biztosította. Az évforduló alkalmából október 23-án szoboravatásra is sor került az alsóvárosi református (kétágú) templom kertjében, ahol intézményünket elnökünk és főtitkárunk képviselte, koszorút helyezve el a felavatott szobornál.

A 2013-as évben intézményünk paleontológiai gyűjteménye is gazdagodott, Vremir Mátyás tudományos kutató az Eurazhdarcho langendorffensis nevű, eddig ismeretlen faj általa felfedezett példányának a maradványait is az Egyesületnek adományozta. A faj leírását a PLoS ONE tudományos folyóiratban tette közzé Vremir Mátyás (Erdélyi Múzeum-Egyesület), Alexander W. A. Kellner (Nemzeti Múzeum, Rio de Janeiro), Darren Naish és Gareth J. Dyke (University of Southampton) 2013. január 30-án. A nagy érdeklődésre való tekintettel február 6-án sajtótájékoztatót szerveztünk az EME székházában, a rendezvény házigazdája Sipos Gábor volt, a leleteket pedig Vremir Mátyás mutatta be a jelenlevőknek.

Fontosabb események kronológiai sorrendben

Február 25-én Benkő Samu, egykori elnökünk 85. születésnapját ünnepeltük intézményünkben.

Február 28-án Horváth Anna, Kolozsvár alpolgármestere látogatta meg az EME-t, Kinski Zoltán sajtóreferenssel együtt.

Május 28–29-én került sor Budapesten a Magyar Könyvtárosok VII. Világtalálkozójára, ahol intézményünket Bitay Enikő képviselte, aki a rendezvényen *Tudományos kutatás – digitális gyűjteményfejlesztés* címmel tartott előadást.

A harmadszorra megszervezett Kolozsvári Magyar Napokon augusztus 19–25. között az EME könyvbemutatót tartott, valamint önálló standdal vett részt a négynapos könyvvásáron.

A Debreceni Református Kollégium alapításának 475. évfordulója alkalmából az Erdélyi Múzeum-Egyesület Kollégiumi emlékérmét kapott, melyet Sipos Gábor elnök vett át 2013. szeptember 28-án Debrecenben.

November 11-én kísértük utolsó útjára Kiss András egykori főtítkárukat, alelnökünket. Búcsúbeszédet a ravatalnál Sipos Gábor elnök tartott.

Kapcsolatok, együttműködések ápolása

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület a 2013-as évben is fontosnak tartotta a felsőoktatási intézmények oktatási, kutatási tevékenységének segítését, kapcsolatai ápolását. A különböző tudományos és közművelődési intézményekkel folyamatosan együttműködött az elmúlt évben is, melynek eredményeképpen közös kutatások, rendezvények és kiadványok valósultak meg. Az együttműködések, kapcsolatok fenntartása, erősítése, ezek számának bővítése továbbra is egyesületünk célkitűzései közé tartozik, hisz ezáltal a saját és a partnerintézmények tevékenységi köre, programjainak száma gazdagodik.

Könyvbemutatóink

A 2013-as évben **hét könyvbemutatónak adott otthont intézményünk**, melyeken saját kiadványainkat és más kiadók köteteit ismertették a nagyközönséggel. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 12. fórumának szakosztályi rendezvényein **tizenegy kötetet mutattak be**.

Bemutatott saját kiadványaink: Márton László: *Kós Károly, a művészi kovácsoltvas formatervezője*, Egyed Emese (szerk.): *A látható jelentés. Színház- és filmművészeti tanulmányok*, Egyed Péter (szerk.): *Felvilágosodás. Magyar századforduló. A VII. Hungarológiai Kongresszus Filozófia Szekcióinak előadásai*, Keszeg Vilmos (s. a. r.): *Rontók, gyógyítók, áldozatok. Történetek és élettörténetek*, Wilhelm Sándor: *A törpeharcsa*, Egyed Emese, Pakó László, Weisz Attila (szerk.): *Certamen 1. Előadások a Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. szakosztályában*.

Tagságunk

Nyilvántartásunk szerint a 2007–2013 közötti időszakban tagjaink létszáma 2385, melyből 1488 rendes tag (aktív és nyugdíjas), 897 tagunk pedig egyetemi hallgató. 2013-ban 217 új tag lépett be Egyesületünkbe. Egyesületünknek 85 alapító és 31 tiszteleti tagja van. A 2013-ban összesen 671 rendes tag és 228 egyetemi hallgató fizette ki a tagdíjat. A 2009–2013 közötti időszakban 2023 személy fizetett tagdíjat, a többi hátralékban van. A hátralékban levőket Alapszabályzatunk szerint nem tekinthetjük rendes tagoknak, azonban nem töröltük őket nyilvántartásunkból, mivel gyakran előfordul, hogy utólag törlesztik többévi adósságukat, ilyen utólagos fizetés szórványosan 2013-ban is előfordult. Az egyetemi hallgatók a tagdíjfizetést néhány év után felfüggesztik, mivel csupán könyvtáraink használata végett léptek be Egyesületünkbe, és az egyetem elvégzése után többnyire nem tartják fenn a kapcsolatot intézményünkkel.

Szaksztyályok, ifjúsági szakcsoportok, fiókegyesületek

A szaksztyályokat az elmúlt évben is a sokrétű, szerteágazó, legfőképpen a tudományépszerűsítő tevékenység jellemezte. Az EME kutatási, kiadványkiosztási programjait jelentősen segítették, valamint tudományos publikációk számának növeléséhez is hozzájárultak. Mindemellett aktívan ápolták az intézményközi kapcsolatokat, és folyamatosan erősítették az egyetemeken folyó oktatói, kutatói tevékenységeket. Az EME az utánpótlást biztosító, a kutatási munkára ösztönző ifjúsági szakcsoportok tevékenységét a múlt évben is felkarolta, támogatta. Öröndetes tény, hogy fiókegyesületeink száma bővült, s így az EME által felvállalt tudományos tevékenységek kiterjednek olyan vidékekre is, ahol nagy szükség van a tudományos élet felkarolására.

1. A Bölcsészeti-, Nyelvi- és Történettudományi Szaksztyály a 2013-as évben előadások, konferenciák, kiadványbemutatók és egyéb tudományos rendezvények szervezője, társszervezője volt. Március 25-én dr. Gaal György *Éjszaki Károly vigjátékszerző, mérnök, Sztána alapítója* címmel tartott előadást. Június 8-án *Határtalan anyanyelv* címmel magyar–román kerekasztal-beszélgetést szervezett Szabó Csaba és Aurelian Lavric újságíró. Szeptember 5-én dr. Labádi Gergely (Szegedi Tudományegyetem) tartott előadást *XVIII. századi irodalmi levelezések* címmel, szeptember 6-án pedig dr. Pintér Márta Zsuzsanna (Eger, Eszterházy Károly Egyetem) *Egy rejtőzködő költő a 18. századból: Mártonfi József erdélyi püspök versei* című előadására került sor. Október 16-án Németh Boglárka debüt-díjas nyelvész (BBTE) előadása hangzott el *El van felejtve? A predikatív határozói igeneves szerkezetek a magyar nyelvben* címmel. December 2-án a Korunk Akadémiával közösen tartott rendezvényen Kalmár János (Eger, Eszterházy Károly Egyetem) *Magyarország és Európa a 17. és 18. század fordulóján* című előadását hallgathatták meg az érdeklődők. December 5-én Milbacher Róbert (Pécsi Tudományegyetem) volt a szaksztyály vendége, előadásának címe: *Új Petőfi-értelmezések*.

A szakosztály 2013. évi konferenciái: szeptember 9–10-én zajlott az *Ars, cognitio. Hommage à Diderot. Nemzetközi konferencia Diderot születésének 300 évfordulója tiszteletére*, amelyet közösen szervezett a BBTE Bölcsészettudományi Kara, az EME I. szakosztálya, a KAB Irodalomtudományi Szakosztálya, az Interkulturális ThÉ Egyesület, a Michael Benedikt Közép- és Keleturópai Felvilágosodás-kutató Társaság, szakmai támogató volt továbbá a párizsi székhelyű SFEDS (Société Française des Études du 18e Siècle). Október 26–27. között zajlott *A kulturális örökség és kutatás. A kolozsvári (romániai magyar) néprajzkutatás és kutatás története* címet viselő rendezvény, amely a BBTE Antropológiai Tanszéke, a Kriza János Néprajzi Társaság, a Kolozsvári Akadémiai Bizottság és az EME I. szakosztálya közös szervezésében valósult meg. November 22–23-án A Magyar Tudomány Napja Erdélyben fórumon az I. szakosztály keretében a 2013-as évben is három szekcióban tartottak tudományos tanácskozást.

Könyvbemutatók: április 12-én *A látható jelentés. Színház- és filmművészeti tanulmányok* című, az EME kiadója által megjelentetett kötetet a szerzők jelenlétében bemutatta a szerkesztő Egyed Emese; ugyanitt jelent meg a *Felvilágosodás. Magyar századforduló. A VII. Hungarológiai Kongresszus Filozófia Szekcióinak előadásai*, ezt is a könyv szerkesztője, Egyed Péter mutatta be. Április 16-án került sor az EME és a Kriza János Néprajzi Társaság közös könyvbemutatójára: Keszeg Vilmos (s. a. r.) *Rontók, gyógyítók, áldozatok. Történetek és élettörténetek* (Emberk és kontextusok 8) című könyvét Tanczos Vilmos mutatta be, Keszeg Vilmos *Hiedelmek, narratívumok, stratégiák* (Néprajzi egyetemi jegyzetek 8.) című kötetét Pócs Éva és Czégényi Dóra ismertette. Április 29-én Benkő Elek *A középkori Székelyföld* című könyvét Sipos Gábor mutatta be; a Kolozsvári Magyar Napok keretében került sor augusztus 24-én az Erdélyi Múzeum folyóirat 2013/1. és 2013/2. számainak bemutatójára a New York Kávéházban, a tematikus lapszámok szerkesztőivel, Egyed Emesével és Veress Károllyal a szerzők jelenlétében az EME felelős kiadója, Biró Annamária beszélgetett; Nagy Attilát – a Marosvásárhelyi élő orvost, költőt – a Kriterion Könyvkiadónál *Időzz el* címmel Kovács András Ferenc szerkesztésében 2012-ben megjelent kötete kapcsán Egyed Emese faggatta költészetéről, tudásról 2013. október 25-én. November 23-án a szakosztály tudománynapi rendezvényének záróakkordjaként mutatták be a *CERTAMEN I. Előadások a magyar tudomány napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. szakosztályában* című kötetet szerkesztői: Egyed Emese, Pakó László, Weisz Attila. December 10-én Kristóf György *Kritikai szempontok a magyar irodalomtörténetben* című, Gaal György által szerkesztett tanulmánykötetét Berki Tímea és Egyed Emese mutatta be.

Szakmai utakra is sor került: július 8-án Háromszék-ismereti útra Pozsony Ferenc vezetésével (Zágon, Zabola, Torja); szeptember 10-én a marosvásárhelyi Teleki Tékába (vezetés: Lázok Klára); szeptember 11-én Poroilissum archeológiai övezet megtekintésére Bajusz István szakmai vezetésével; november 25-én gyalui kastélylátogatásra került sor, művészeti történeti előadó Kovács András volt, a házigazda pedig Barcsay Tamás.

Január 22-én tartották az EME Debüt-díjának ünnepélyes átadását, melyet két fiatal kutató, Németh Boglárka (nyelvészet), Tóth Levente (egyháztörténet) vette át, a pályázatokat Pál Judit méltatta, a díjakat Sipos Gábor EME-elnök adta át.

Július 8–11-én került sor *Az EME Sepsiszentgyörgyi Tudományos napjai* című rendezvényre Egyed Emese, Bartha Katalin Ágnes, Csikós Júlia szervezésében, amelyen a részt vevő kutatók szakmai munkát végeztek a Székely Mikó Kollégium Gróf Teleki Domokos Könyvtárában.

Ezenkívül a szakosztály részt vett egyéni és csoportos kutatásokban: a filológia (irodalom- és nyelvtudomány), a néprajztudomány, a színháztudomány, a történettudomány, a neveléstudomány szakterületein, együttműködik az EME Kutatóintézetével és más kutató- és oktatóműhelyekkel, kulturális szervezetekkel.

Újonnan megválasztott tisztségviselők a 2014–2018 időszakra: Egyed Emese elnök, Bartha Katalin Ágnes titkár.

2. A Természettudományi Szakosztály 2013. január 21-én tartotta meg évnyitó közgyűlését, ahol az elnökség beszámolt az előző év tevékenységéről, ismertette a 2013 évre javasolt munkatervet. Személyi visszavonulási kérelmek alapján ismét megváltozott a szakosztály választmányának összetétele, Uray Zoltánt Wanek Ferenc váltotta fel.

A szakosztály tevékenységének alapját a havi tudományos előadások megtartása képezte. A közgyűlésen elfogadott munkaterv, valamint utólagos kiegészítések szerint hat előadás hangzott el: február 28-án Zsigmond Enikő: *Népi borvízfürdők felújítása*, április 25-én Néda Zoltán: *Régiók – politikamentesen, fizikus szemmel*. Május 31-én a KAB-bal közös szervezésben hangzott el Gyurcsányi Róbert (BME Budapest) *Kémiai érzékelés szintetikus nanopórusokkal és receptorokkal* című előadása. Július 25-én T. Veress Éva: *Ehető és mérgező gombák* (az Agrártudományi Szakosztállal közös program), szeptember 25-én Uray Zoltán és Katona Miklós *Csalások a tudományban (csaló tudósok, tudományos csalások)*, majd október 31-én Kékedy-Nagy László szakosztályi elnök előadására (*Élelmiszer-adalékok a közfogyasztásban*) került sor. A június 13-ára tervezett *Élet és információ* című bemutató az előadó, B. Horváth Attila elhalálózása miatt elmaradt. Wilhelm Sándor: *A törpeharcsa* (monográfia) című kötetének bemutatására november 5-én került sor.

A Szakosztály 2013-ban két konferenciát is szervezett. Az Agrártudományi Szakosztállal közösen szervezte meg a *Váczy Kálmán Emlékkonferenciát*, melyen Benkő Levente, Bartók Katalin, Farkas Zoltán és Constantin Svoboda tartottak előadást. Az év legjelentősebb rendezvénye 2013-ban is a MTNE rendezvénysorozat keretében illesztett, *Erdélyi Természettudományi Konferencia* című éves tudományos tanácskozás volt. Az előadásokra november 23-án a kolozsvári Apáczai Csere János Líceumban, került sor (55 résztvevő: biológia, kémia, környezettudományok, valamint poszterszekció). A konferencia munkálatait Wanek Ferencné, az Apáczai Csere János líceum igazgatója, valamint Kékedy-Nagy László szakosztályi elnök nyitották meg. A nyitóbeszédet követően köszöntötték a 60. életévét betöltött szakosztályi tagokat („Életek a tudomány és nevelés szolgálatában”). A plenáris ülészekon Tőkés Béla, Tőkés F. Attila *Az allopátiától a homeopátiáig*, illetve Wanek Ferenc *Az Erdélyi-medence geológiai felépítése és az építkezések biztonsága* előadásai hangzottak el. Az előadások (15 előadás – amiből 2 plenáris, 2 poszter) a programnak megfelelően három szekcióban zajlottak, ülésvezetők: Kékedy-Nagy László (kémia), Uray Zoltán (biológia), Bartók Katalin (földtudományok–környezettudományok) voltak. A szerzők túlnyomó része a BBTE-t képviselte, de jelen voltak a Sapientia EMTE, a marosvásárhelyi OGYE, a marosvásárhelyi Meteorológiai Állomás, a kolozsvári Ion Chiricuță Onkológiai Intézetet kutatói is. Az előadások anyagából kitűnt, hogy a hazai kutatók sok esetben nem csupán a romániai intézményrendszer keretein belül fejlesztik kapcsolataikat, hanem számos magyarországi

intézettel is együttműködnek, mint pl. ELTE Budapest, Veszprémi Pannon Egyetem, Szegedi Tudományegyetem, a MTA kutatóintézetei stb.

Az elmúlt év folyamán a szakosztály tagjai meghívásos alapon több helyi és országos tudományos rendezvényen is képviselték a szakosztályt, illetve tartottak előadást.

A szakosztályi tagtársak tevékenységének elismeréseként, az EME 2013. április 6-án tartott közgyűlése tiszteleti tagjai sorába választotta *Veress Erzsébet* és *Wanek Ferenc* tagokat.

Az év végére sikerült egy Kémiai Füzet megjelentetéséhez szükséges anyagot összegyűjteni.

Újonnan megválasztott tisztségviselők a 2014–2018. időszakra: Kékedy-Nagy László elnök, Katona Miklós titkár.

3. Az Orvos- és Gyógyszerész-tudományi Szakosztály országunkban az egyetlen, rendeltetése szerint anyanyelvünkön orvos-, fogorvos- és gyógyszerésztudományt művelő egyesület, melynek jelenleg 850 aktív tagja van (2013-ban pedig már 65 új tagot regisztrált). A Szakosztály tevékenységének homlokterében tudományos összejövetelek szervezése áll. Ezeknek egy része a Szakosztályon belül működő szakcsoportok és területi csoportok szervezésében zajlik, szakmai-tudományos továbbképzők keretében. Tevékenységének hatékonyabbá tételét, a kapcsolattartást és az élénkebb információáramlást segíti elő a Szakosztály alelnöke, Szilágyi Tibor és Orbán-Kis Károly választmányi tagok által létrehozott és karbantartott szakosztályi honlap: www.emegygzsz.ro

A szakosztály szorosan együttműködik a MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságával, a Kolozsvári Akadémiai Bizottsággal, melynek Egészségügyi Szakbizottságát Szilágyi Tibor egyetemi tanár, a Gyógyszerész-tudományi Szakbizottságát pedig Gyéresi Árpád egyetemi tanár vezeti. A szakosztály élénk kapcsolatokat ápol továbbá a Magyar Gyógyszerész-tudományi Társasággal, amelynek Tanácskozó Testületében Sipos Emese előadótanár képviseli a szakosztályt. Kapcsolatot tart fenn a Magyar Egészségügyi Társasággal, melynek Kárpát-medencei alelnöke dr. Széman Péter főorvos, a magyarországi Országos Alapellátási Intézettel, a magyarországi Országos Gyógyintézeti Központtal, a Stúdium Alapítvánnyal, valamint a Marosvásárhelyi Magyar Diákszövetséggel. A felsorolt országos és nemzetközi szervezeteken kívül a szakosztály kapcsolatban van olyan helyi alapítványokkal és társaságokkal, mint például a Keresztény Orvosok Szövetsége (KEOSZ), a szilágysomlyói Báthory István Alapítvány, a marosvásárhelyi EMKE, a székelyudvarhelyi Pápai Páriz Ferenc Alapítvány, a szatmárnémeti Szent-Györgyi Albert Társaság. Ennek az együttműködésnek igen kellemes hozadékát képezik a cserekiadványok. Így a Magyar Gyógyszertudományi Társaság rendszeresen küldi a Gyógyszerészet és az Acta Pharmaceutica Hungarica című szaklapokat, a KOKI a Nature és Science folyóiratokat. Személyi adományként dr. Péter Mihálytól jutnak el a szakosztályhoz a Magyar Tudomány, az Átalvető, valamint az angol nyelvű Emerging Infectious Diseases című lapok.

Az évi tudományos tevékenységek sorát a Családorvosi Szakcsoport indította el, amely március 22–23. között szervezte meg az immár hagyományoszámba menő konferenciáját. A konferenciát (főszervező Balla Árpád) a szakcsoport a Magyar Egészségügyi Társaság és a Pápai Páriz Ferenc Alapítvány közösen szervezte.

2013. április 11–13. között Székelyudvarhelyen került megrendezésre a Szakosztály XXI-II. Tudományos Ülésszaka 550 résztvevővel, külföldi (budapesti, szegedi, debreceni, pécsi) és hazai előadókkal. A rendezvényen, mely az orvostudomány szinte minden ágát lefedte, 126 előadás hangzott el, valamint 12 posztert mutattak be.

Szeptember 27–29-én Szilágysomlyón, a XXI. Báthory Napok keretében belül került megrendezésre a XX. Orvostovábbképző az EME szilágysomlyói fiókszervezetének szervezésében (főszerző dr. Széman Péter). A nemzetközi Orvoskonferencia témája *Perinatális diagnosztika. Egészségügyi harmonizáció az Európai Unióban* volt. A több mint 100 résztvevő részben külföldről (Magyarország, Szlovákia), részben erdélyi megyékből érkezett. A konferencia a Báthory István Alapítvány, a Magyar Egészségügyi Társaság (MET), az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvos- és Gyógyszerész-tudományi Szakosztályának, illetve az EME Szilágysomlyói Csoportjának égisze alatt zajlott, és a Román Orvosi Kamara által elismert rendezvény volt.

2013. november 8–9. között zajlott a szakosztály állandó őszi konferenciájaként meghirdetett XVII. Erdélyi Orvosnapok (192 résztvevő), melyet a Kolozsvári Akadémiai Bizottsággal, a Hargita megyei Orvosi Kollégiummal és a csíkszeredai Megyei Sürgősségi Kórházzal közösen szerveztek meg. Az igen sikeres háromnapos rendezvénynek ezúttal is a csíksomlyói Jakab Antal Tanulmányi Ház adott otthont.

A MTNE alkalmából, november 22-én került sor a marosvásárhelyi magyar nyelvű gyógyszerészképzés 65. évfordulójának megünneplésére. Előadást tartott Péter H. Mária, Gyéresi Árpád, Sipos Emese és Horváth Géza. A Deus Providebit Tanulmányi Házban tartott rendezvényen 120 személy vett részt, a Gyógyszerészeti Kar egykori és jelenlegi tanárai, hallgatói, alkalmazottai, meghívottak. A kolozsvári tudománynapi rendezvényeken (november 23.) pedig Gyéresi Árpád képviselte a szakosztályt, aki könyvbemutatóval egybekötött előadást is tartott.

A szakosztály területi központjai közül a legélénkebb tevékenység Csíkszeredában, Székelyudvarhelyen, Szilágysomlyón, Nagyváradon és Sepsiszentgyörgyön folyik. Ez elsősorban tudományos rendezvények szervezését és a tagság nyilvántartását jelenti. A területi csoportok rendezvényein a szakosztály rendszerint más szervezetekkel társszervezőként szerepel, mint például a Hargita Megyei Orvoskollégiummal Csíkszeredában és Székelyudvarhelyen, a Szentgyörgyi Albert Társasággal Szatmárnémetiben, a Báthory István Alapítvánnyal és a Magyar Egészségügyi Társasággal Szilágysomlyón. A szakcsoportok közül élénk tevékenység folyik a fogorvos-tudományi, családorvosi, orvostörténeti szakcsoportban, főként hogy a szakosztályt mint orvostovábbképzőket szervező egyesületet 2011-ben is akkreditálták az országos Orvosi, Gyógyszerészeti és Fogorvosi Kamaráknál.

2013-ban az Orvostudományi Értesítő 86. kötetének két különszáma jelent meg, ezek a XIII. Tudományos Ülésszak és a XX. Tudományos Diákköri Konferencia összefoglaló kötetei. A választmány döntésének értelmében az Orvostudományi Értesítő ezentúl évi két számban fog megjelenni. A különszámok nyomdai költségeit, akárcsak az elmúlt években, a Gedeon Richter Románia Rt. gyógyszergyártó cég fedezte. A szakosztály kiadói tevékenységéhez köthető a 2013-ban kiírt könyvpályázat is, melyre egy kézirat érkezett be: Kovács Judit: *Elsősegély nyújtás alapfokon*. A kézirat teljes mértékben megfelelt a kiírás feltételeinek, ezért vélhetően az év során meg is jelenhet.

A szakosztály 2013-ban is támogatta a kiváló eredményeket elért fiatal kutatókat, így az erdélyi magyar orvostanhallgatók és rezidens orvosok tudományos-szakmai képzésének támogatására pályázatot írt ki a XXIII. Tudományos Ülésszakra való ingyenes részvételre. A kiírt 20 helyre 13-an pályáztak sikeresen. Továbbá pályázatot írt ki orvosok, fogorvosok és gyógyszerészek kutatói tevékenységének és szakmai érvényesülésének segítésére. 2013-as kutatási ösztöndíjára beérkezett három pályázatból, a Választmány által kinevezett bizottság döntésének értelmében a támogatást Gyergyay Réka és Székely Noémi Piroska nyertek el.

A szakosztály eddigi szokásához híven 2013-ban is honorálta a tudományos életben kimagasló eredményeket elért tagtársak fáradozásait. Ennek értelmében a XXI. Tudományos Ülésszakra rendezett gálán a következő díjak kerültek átadásra: a Lencsés György–Ars Medica díjat a kuratórium Kata Mihály professzornak, a Csögör Lajos-emlékdíjat pedig Szabó Béla professzornak ítélte.

A Választmánynak 39 tagja van, melyből 6 tisztségviselő: elnök Egyed-Zs. Imre, alelnökök Tatár Márta (Kovácsna) és Sipos Emese, Szilágyi Tibor, titkár Mártha Krisztina (október 14-ig), megbízott titkár Sipos Emese, jegyző Szatmári Szabolcs.

4. A Jog-, Közgazdaság-, és Társadalomtudományi Szakosztály a tavalyi évben előadásokat, kerekasztal-beszélgetéseket, konferenciákat szervezett. Mivel a rendezvények hallgatóságának nagyobb részét diákok teszik ki, programokkal is alkalmazkodtak az egyetemi programokhoz, azaz a vakációk idejére nem szerveztek felolvasóüléseket. A szakosztály keretében 2013-ban a következő előadásokra került sor: március 7-én Szalayné Sándor Erzsébet egyetemi docens (Pécsi Tudományegyetem) *Uniós polgárként Európában – a bírói gyakorlat tükrében* címmel tartott előadást, március 20-án dr. Tonk Márton (Sapientia EMTE) *Az erdélyi magyar felsőoktatás jelene és jövője – kihívások, stratégiák, Bolyai Egyetem* című előadása hangzott el. Áprilisban a következő előadásokat hallgathatták meg az érdeklődők: 10-én Horváth Gyula (Pécsi Tudományegyetem): *A területfejlesztés dilemmái Kelet- és Közép-Európában*; 24-én Veres Valér (BBTE): *Társadalmi rétegződés Erdélyben és Magyarországon. Hasonlóságok és különbségek*. A májusi előadást 31-én Benedek József (BBTE) tartotta *Aktuális kutatási irányzatok a regionális tudományokban* címmel, a rendezvény társszervezője a KAB regionális tudományi szakbizottsága volt. A 2013-as év rendezvényeinek egyik jellegzetessége az volt, hogy a szakosztály nagyobb hangsúlyt fektetett a kerekasztal-megbeszélések, valamint a nemzetközi jellegű konferenciák rendezésére, ezeken a rendezvényeken általában társszervezőként vett részt. Február 27-én doktorandustalálkozót szerveztek, melyen jelen voltak: Márcus Andrei egyetemi tanár, a BBTE Doktorai Tanulmányi Intézete igazgatója, Soós Anna, a BBTE rektorhelyettese, Csata Zsombor (BBTE) és Székely Tünde doktorandus (RODOSZ-elnök mint társszervező): Április 11-én *Restitúció tegnap – és holnap?* címmel tartottak kerekasztal-beszélgetést, melynek meghívottjai Bányai József ügyvéd (Kolozsvár), Kapcza Mikolt ügyvéd (Kolozsvár), Valdman István ügyvéd (Nagybánya) voltak, a rendezvényt Kokoly Zsolt moderálta, és társszervező volt az Erdélyi Magyar Jogászok Társasága (EMJT). 2013. november 8-án a szakosztály társszervezőként részt vett a Venczel József-emlékünnepeyen. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben alkalmából az EME IV. szakosztályának tagjai szakterületenként szervezték meg konferenciájukat.

November 20-án a Társadalomtudományi szekció *Dilemmák és kihívások Kelet-Közép-Európában* címmel szervezett konferenciát a Sapientia EMTE kolozsvári Természettudományi és Művészeti Karának Jogtudományi és Európai Tanulmányok Tanszékével közösen, amelyen hét előadás hangzott el. November 22-én a Jogtudományi szekció *Római jogi hagyomány és modern magánjog* címmel, a Sapientia EMTE Jogtudományi Intézetével közösen rendezte rendezvényét. A Közgazdaságtudományi szekció november 23-án a Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi kar Magyar Intézetével és a Pro Oeconomica Egyesülettel közösen szervezett nemzetközi konferenciát, amelyen négy plenáris előadás és öt szekcióban 61 előadás hangzott el, valamint négy könyvbemutatóra került sor. November 23-án tartotta konferenciáját a Filozófia szekció is.

A szakosztály egyik jelentős tevékenysége a 2013-as évben is az Erdélyi Múzeum folyóirat közgazdaság-tudományi számának a megszerkesztése volt, amelyben 12 színvonalas közgazdaságtani témájú írás jelent meg, közülük nyolcnak a szerzője hazai szakember, ezenkívül egy könyvszemle Kiss Dénes tollából.

A szakosztály továbbra is fontosnak tartja a jobb együttműködés kialakítását a többi hasonló profilú társasággal, mint RMKT, Mikó Imre Szakkollégium, a BBTE KGTK magyar intézetének három szakkollégiumával, a szakkollégiumokban folyó kutatások eredményeinek bemutatását egy-egy EME felolvasóülésen (erre már van ígéretük a GTK részéről), valamint a magiszteri hallgatók aktív bevonását a szakosztály munkájába.

A szakosztály megválasztott új vezetősége a 2014–2018. időszakra: Vincze Mária elnök (nyugalmazott egyetemi tanár, emerita professzor); alelnökök: Balla (Szócs) Emese (Sapientia EMTE, Kolozsvár), Kiss Dénes (BBTE), Kokoly Zsolt (Sapientia EMTE, Kolozsvár); titkár: Mezei Zsófia (egyetemi hallgató, BBTE).

5. A Műszaki Tudományok Szakosztálya 2013-as évi tevékenysége is igen gazdag volt. A hagyományos és népszerű szakosztályi rendezvények mellett több olyan eseményre is sor került, amelyek által a legfiatalabb műszakiskolák, az egyetemi hallgatókat próbálták megszólítani a közösségépítés, valamint az egymás közti és a generációk közti kommunikáció elősegítése céljából, ugyanakkor bevonni őket is a szakosztályi életbe. A január 26-án megtartott szakosztályi közgyűlést könyvbemutató követte, ahol Márton László *Kós Károly, a művészi kovácsoltvas formatervezője* című kötetét ismerhették meg a jelenlévők. Márton László kötete, a 2013-as Kós Károly-év jegyében, több helyszínen is bemutatásra került (Gyergyószentmiklóson, Sepsiszentgyörgyön, Csíkszeredában és Szentegyházán).

A szakosztály keretei között zajló technikatörténeti kutatások a 2013-as évben is folytatódtak, ezúttal Martin Lajos munkásságának dokumentálásával. Januárban a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Egyetemi Múzeumában kiállított, Martin Lajos által tervezett lebegőkérek fotódokumentálására, márciusban ugyanott helyszíni mérésekre került sor, majd júliusban a Román Állami Levéltár Kolozs Megyei Fiókja által őrzött hagyatéktöredék digitalizálására.

Március 21–22. között tartották az immár hagyományossá váló és igen népszerű szakosztályi konferenciát, a Fialat Műszakiak XVIII. Nemzetközi Tudományos Ülészakát. A rendezvényen az elmúlt évben 160 erdélyi, felvidéki és magyarországi szerző mutatta be kutatási eredményeit 99 dolgozatban. A konferencia plenáris szekciójában négy előadás hangzott

el, melyeket Czigány Tibor (BME, Gépészmérnöki Kar), Réti Tamás (Óbudai Egyetem), Sikolya László (Nyíregyházi Főiskola), Gyenge Csaba (Kolozsvári Műszaki Egyetem) tartottak. A rendezvény keretei között immár másodjára adták át a Maros Dezső-díjat, melynek célja a romániai magyar ifjú műszaki szakemberek kutatásának támogatása, elismerése, további kutatásra való ösztönzése. A díjat ezúttal Varga András gépész doktorandusz vette át. A konferencia másnapján az *Erdélyi Barangolás* program keretében a résztvevők Nagybányára, Koltóra és Székre látogattak. A rendezvény megnyitásával egy időben a konferenciakötet, illetve a tanulmányok már olvashatók voltak a világhálón (EDA-ban): <http://hdl.handle.net/10598/26786>.

Április 19-én a Kolozsvári Műszakis Klub (KMDSZ) a szakosztállyal közösen szervezett műszakis konferenciát, melynek központi témája az épületenergetika volt. A rendezvény célja a tudományos eszmecsere mellett a műszakis hallgatók és szakemberek közötti kommunikáció támogatása, a közösségépítés. Az április 23-án tartott XXI. Nemzetközi Gépészeti Találkozón – OGÉT – a szakosztályt Bitay Enikő képviselte, aki *Műszaki örökségvédelem Erdélyben* címmel tartott plenáris előadást.

A szakosztály a Kolozsvári Műszakis Klubbal (KMDSZ) közösen június 28-án rendhagyó ünnepséget szervezett a magyar műszakis hallgatók ballagása alkalmából, ahol a végzős diákok emléklapot és ajándékkötetet vehettek át. A rendezvényt azok a műszakis hallgatók kezdeményezték, akik az elmúlt évben aktívan részt vettek a műszakis közösség építésében. Az eseményt követően több végzős diák a Műszaki Tudományok Szakosztályának tagja lett.

Július 4-én kísértük utolsó útjára Sándor Lászlót, szakosztályunk néhai választmányi tagját, az EME tiszteleti tagját. Búcsúbeszédet a sírnál Bitay Enikő szakosztályi elnök tartott.

Az immár több éve megszervezett nyári technikatörténeti tábor 2013-ban három alkalommal került megrendezésre. A július 11–15. között zajló IX. Technikatörténeti Alkotótábor – Erdélyi Nyári Egyetem célja a kolozsvári Farkas utca dokumentálása, felmérése és a rehabilitációs tervek elkészítése volt. A rendezvényen műépítész, művészettörténész, turisztika és szociológia szakos hallgatók vettek részt. Az igen tartalmas szakmai esemény, melynek programpontjai között szakmai megbeszélések, terepszemlék, felmérések, valamint szakelőadások szerepeltek, egy workshoppal zárult, amelyen az eredmények részletes bemutatására és poszterkiállításra nyílt lehetőség. A rendezvény megszervezésében a szakosztály a Romániai Építészakamara Erdélyi Fiókszervezetével, valamint a Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel működött együtt.

A X. Technikatörténeti Alkotótábor augusztus 29.–szeptember 1. között zajlott Sztánán. A rendezvény szervezői a szakértők terepszemléjére, a térség felmérésének elindítására és a helyi szakmai kapcsolatok kialakítására helyezték a hangsúlyt. A tábor szakemberei között a Kolozsvári Műszaki Egyetem, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem, a Sapientia EMTE, a Budapesti Műszaki Egyetem, valamint a Nyugat-Magyarországi Egyetem oktatói voltak. Az interdiszciplináris kutatáshoz szükséges szakmai tudás érdekében a résztvevők különböző szakterületeket képviseltek, így volt köztük gépész, anyagtechnológus, bölcsész, turisztikai szakértő, közgazdász, építész. A táborban megkezdett munka a szakosztály keretei között tovább folytatódik, az eredmények pedig a Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek sorozatban jelennek meg.

A júniusban megkezdődő XI. Technikatörténeti Alkotótábor a Kós Károly-emlékév jégyében zajlott. A táborban műépítész, valamint földrajz–turisztika szakos diákok vettek rész, és három program valósult meg. Egyrészt Kolozsvár és Kalotaszeg régió, népművészeti tájegység dokumentálására, terepszemléjére került sor, ahol a kolozsvári és a kalotaszegi régióban található Kós Károly által tervezett épületeket térképezték fel az egyetemi hallgatók Anthony Gall és Guttmann Szabolcs kíséretében. Ezenkívül a Varjúvárbán helyet kapó Kós Károly-emlékszoba rendbetétele és a Varjúvár kőfalának, illetve kútjának felújítása valósult meg 20 építészhallgató közreműködésével, Dunai István és Kiss Zoltán kőfaragó mesterek segítségével. Ugyanakkor sor került a dokumentumok feldolgozására (23 poszter), az emlékszoba megnyitására (október 13-án). A tábor munkálatait, eredményeit a szakosztály által december 14-én szervezett *Kós Károly Emléknap* alkalmával mutatták be, ahol Kós Károly munkásságát ismertető előadások is elhangzottak: Benkő Samu művelődéstörténetész mesélt Kós Károllyal való személyes találkozásairól. Bemutatták a Kós Károly-emléktúra térképet, és a poszterek kiállítását is meg lehetett tekinteni. Az alkotótábor megszervezéséhez a Nemzeti Kulturális Alap járult hozzá, programfelelőse Talpas János, szervezők Bokor Milán, Deák-Sala Rebeka, Szilveszter Szabolcs.

A novemberi Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat plenáris ülésén a műszaki tudományokat Gyenge Csaba képviselte előadásával. A rendezvény másnapján, november 23-án került sor a szakosztály tudományos konferenciájára, a tizennegyedik alkalommal megszervezett Műszaki Tudományos Ülészakra, melynek társszervezője a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem volt. A konferencián 15 előadás hangzott el 29 szerző munkájaként, ezek írott változata tavaly első ízben megjelent elektronikus kiadvány formájában is (CD-n). A rendezvényen adták át először a Jenei Dezső-emléklapot, mellyel a szakosztály a névadó előtt tisztelegve kívánja elismerni a díjazottaknak az erdélyi magyar műszaki tudományosságért kifejtett tevékenységét. A díjat 2013-ban Hollanda Dénes és Csibi Vencel professzorok vették át.

A szakosztály a 2013-as évben is együttműködött más intézményekkel, folytatódtak a közös kutatások a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemmel, a Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel, valamint az Óbudai Egyetemmel, melyek eredményei különböző fórumokon hangzottak el és jelentek meg kiadványokban. Tovább folytatódtak a szakosztály keretei között zajló archeometriai, valamint tudomány- és technikatörténeti kutatások is.

Az elmúlt évben Gyenge Csaba szakosztályi tagtársunk Gábor Dénes-életműdíjban részesült.

A 2013-as évben a Műszaki Tudományos Füzetek XVIII. konferenciakötete jelent meg, valamint a XIV. Műszaki Tudományok Ülészak előadásai elektronikus kiadvány formájában, illetve megjelenés alatt van a Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek sorozat 7. kötete: Jancsó Árpád: *Az Oravica–Anina hegyi vasút története*.

A szakosztály megválasztott új vezetősége 2014–2018 időszakra: Bitay Enikő elnök, Márton László, Máté Márton alelnökök, Szilágyi Júlia titkár. Választmányi tagok: Kerekes László, Máté Márton, ifj. Orbán György, Talpas János.

6. A Matematikai és Informatikai Szakosztály tevékenysége 2013-ban is nagyon sokszínű volt. A szakosztály tagjai konferenciákat, tudományos ülésszakokat, előadásokat, továbbképzőket, szakmai versenyeket és könyvbemutatókat szerveztek, vagy vettek részt ezek szervezésében. Ennek érdekében a szakosztály együttműködött a BBTE és a Sapientia EMTE oktatóival, a Farkas Gyula és a Mitis Egyesületekkel, a Matlap közösségével, a Radó Ferenc Matematikaművelő Társasággal, valamint a KAB Matematika, Informatika, Fizika és Csillagászati Szakbizottságával, továbbá együttműködött az EME Műszaki Tudományok Szakosztályával is.

A szakosztályi tagok előadásokkal vettek részt a márciusban megrendezett Fiaatal Műszakiak Tudományos Ülésszakán, melyen a műszaki tudományokhoz kapcsolódó aktuális kutatási eredményeiket mutatták be.

2013. május 25. és 26. között Marosvásárhelyen került sor a 4. Sapientia MatInfo konferenciára, melynek szervezésében a szakosztály is aktívan részt vett. A konferencián 21 előadás hangzott el hazai és magyarországi előadók részéről.

November 8–10. között MTNE 12. fórumának keretében került sor a negyedik Matematika és Informatika Alkalmazásokkal konferenciára. A 2013-as konferenciával Vályi Gyula híres professzor halálának 100. évfordulójára emlékezett a szakosztály. Három plenáris előadás hangzott el. Prékopa András (MTA, Rutgers University, ELTE) *Optimális sztochasztikus hálózattervezési modell és megoldási módszer valószínűséggel korlátozott feltétellel diszkrét valószínűségi változók esetén* címmel tartott előadást. Weszely Tibor (Sapientia EMTE) Vályi Gyula matematikai munkásságáról számolt be. A harmadik előadó, Kolombán József (BBTE) előadásában a 60 éves kolozsvári matematikai lapra emlékezett. További 27 előadás hangzott el a matematika, informatika, tudománytörténet, illetve didaktika témakörökben. A konferencián több mint 50 személy vett részt. A konferencia részeként harmadik alkalommal került megrendezésre a „Matlap találkozó”. Kolombán József főszerkesztő és Néda Ágnes, a Matlap volt szerkesztője előadásaikban visszatekintettek az egykori évtizedekre, majd a jelenlévők további beszélgetéseikben vitatták meg gondolataikat. 2013-ban a *Farkas Gyula-emlékérmét* Dávid Géza (Székelyudvarhely), Longáver Lajos (Nagybánya) matematikatanárok, illetve Simon Ilona informatikatanár (Sepsiszentgyörgy) vehették át. A konferencián könyvbemutatóra is sor került. Oláh-Gál Róbert *X-ek a Bolyaiak életében* című könyvét Szabó Csaba kolozsvári újságíró, a Fehér Holló Médiaklub elnöke mutatta be.

A konferenciával szervesen összekapcsolódott a Prékopa András akadémikus kezdeményezésére második alkalommal megrendezett „Bolyai-vacsora”. A rendezvény keretében Oláh-Gál Róbert tartott előadást. A konferenciát lezárando Kása Zoltán vezetésével szervezett kolozsvári séta során a szakosztályi tagok híres matematikusok (Bolyai János, Szőkefalvi Nagy Gyula és Béla, Wald Ábrahám, Dávid Lajos, Vályi Gyula, Veress Pál, Balas Egon) szülőházait és lakóházait nézték meg, majd Vályi Gyula sírját keresték fel a Házsongárdi temetőben.

November 22-én az MTNE 12. fórumának plénumán Róth Ágoston (BBTE) tartott előadást (*Nem*)determinisztikus görbe- és felületmodellezési eszközök számítógépi grafikában címmel.

A szakosztályi tagtársak tevékenységének elismeréseként, az EME 2013. április 6-án tartott közgyűlése tiszteleti tagjai sorába választotta Kolombán József, Németh Sándor és Szilágyi Pál tagokat.

Újonnan megválasztott tisztségviselők a 2014–2018 időszakra: elnök Robu Judit (BBTE), alelnök Makó Zoltán (Sapientia EMTE), titkár Darvai Zsolt (BBTE). Választmányi tag dr. Kolombán József.

7. Az Agrártudományi Szakosztály 2013. évi rendezvényei a munkatervnek megfelelően zajlottak. Január 22-én Dáné László *Háziállataink élőködői, a bolhák* címmel tartott előadást. Február 23-án a szakosztály és a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Újságíró Tanszéke magiszteri programjának meghívottjaként dr. Csávossy György és Györfi Jenő borász az erdély-hegylajai borok minőségi tulajdonságait méltatta. Március 9-én került sor az immár hagyományossá vált előadássorozatra, a Nyárádszeredai Kertésznapiakra, mely a szakosztály közös rendezvénye a Budapesti Corvinus Egyetem Nyárádszeredai Kihelyezett Tagozatával és a Romániai Magyar Kertésztársasággal. Az eseményen az érdeklődők szakmai előadásokon, termékbemutató vásáron, magbörzén vehettek részt, a könyvtáron a legfrissebb kiadványokat lehetett megvásárolni. Március 28-án a természettudományi szakosztállyal közösen emlékeztek meg a 100 éve született dr. Váczy Kálmán jogász- és botanikusról, ahol dr. Bartók Katalin (Váczy Kálmán leánya), Constantin Svoboda és Farkas Zoltán tartottak előadást. Április 12–13-án a II. Kertész és Tájépítészeti Konferencia került megrendezésre Marosvásárhelyen, a Sapientia EMTE Kertészmérnöki Tanszékének szervezésében. A szép számú hallgatóság a két nap alatt 21 előadáson vehetett részt, amit megbeszélések és kerekasztal-beszélgetés követett.

Április 23-án Vallasek István a megújuló energiákról, energiaforrásokról tartott előadást. Május 11-én Nagy Miklós mezőgazdasági és közgazdasági szakemberre, író és közíróra emlékeztek születésének 100. évfordulójára alkalmából. A sírjánál megtartott koszorúzást követően az EME-székház zsúfolásig megtelt dísztermében ünnepi összejövetelre került sor, ahol Dávid Gyula mondott köszöntő beszédet, Farkas Zoltán bemutatta Nagy Miklós életét és munkásságát, Csávossy György a tanárt és szakírót, míg Cseke Péter a Falvak Dolgozó Népénél betöltött szerepét méltatta. Újvári Mária a Nagy Miklósról szóló bibliográfiai kutatások eredményeiről számolt be, valamint Nagy Major Miklós, Nagy Miklós fia emlékezett meg az édesapjáról.

Szeptember 27-én Marosvásárhelyen a szakosztály a Sapientia EMTE Kertészmérnöki Tanszékével közösen kukoricabemutatót tartott három cég közreműködésével. A rendezvény nagy népszerűségnek örvendett a Maros megyei szakemberek és termelők körében, több mint 100 személy vett részt rajta.

November 16-án Marosvásárhelyen a Sapientia EMTE Műszaki és Humántudományok Kar főépületében tartották meg a Magyar Tudomány Napja Erdélyben IX. tudományos ülésszakát *Velünk élő tudomány* címmel. A konferenciára 34 szerző jelentkezett 18 előadással, melyek az agronómia minden területét felölelték. Magyarországi vendégeink közül Bardócz Zsuzsanna (az MTA tagja) a genetikailag módosított növényeknek az egészségre gyakorolt hatásáról beszélt, Tóth Endre Kristóf (az MTA tagja) pedig a növényi mikroszaporításról és vírusmentesítésről. Ezenkívül az érintett témák: a burgonya fitoftórás betegsége, új parazitás betegség Erdélyben, a mezőgazdaságot érintő néhány éghajlati paraméter, folyóvizünk szennyezettség szintje, a parlagfű, a Hedsát-patak poluenterheltsége, a kutya és az ember kapcsolata, talajeróziós tanulmányok, lengőborona energetikai modellezése, a tejhasznú

szarvasmarha-állományok szaporodásbiológiai gondozása. A rendezvényen megemlékeztek a 100 éve született elődeinkről, az 1940–45. közötti oktatásról a magyar nyelvű mezőgazdasági akadémián/főiskolán az és az 1989 utáni kertészeti oktatás beindításáról. A sikeres konferenciát több mint 90 személy követte figyelemmel. A marosvásárhelyi rádió interjút is készített néhány előadóval, ami a Gazdaélet című rovatban hangzott el.

Újjonnan megválasztott tisztségviselők a 2014–2018. időszakra: Farkas Zoltán elnök, Nyárádi Imre István alelnök, Lázár László titkár.

Ifjúsági szakcsoportjaink

A **GEKKO** (Geológus Egyetemisták Kolozsvári Kutató Osztálya) a 2013-as évben elindította a tervezett tudomány-népszerűsítő előadás-sorozatot és a hallgatóknak szóló szakmai rövid kurzusok megrendezését, melynek keretében a földtudományok különböző területeiről érkeztek meghívottak. A havi rendszerességgel megtartott események nyitó előadásai január 17–18. között zajlottak gazdaságföldtani és érteleptani témakörökben, Kovács Alpár, Márton István, Tomas Róbert vendégoktatók közreműködésével. Február 21-én Wanek Ferenc az autópálya-építés földfelszín-alaktani nehézségeivel kapcsolatos tényeket boncolgatta az érdeklődő hallgatóság előtt, míg április 8–9. között Kovács Szilámér szénhidrogén-kutató előadásait kísérhették figyelemmel, illetve mélyülhettek el a kutatás gyakorlati, grafikus programkezelés ismeretét igénylő rejtelmeiben. Május 26–27. között Ormos Tamás a szénhidrogén-kutatás egy másik hatékony módszerét ismertette, terepi mérésekkel egybekötve. Június 3-án Wanek Ferenc a szakdolgozatok megírásának bonyodalmairól értekezett a nagy megmérettetésre váró diákok előtt. A 2013. augusztus 8–13. között tartott GEKKO-szaktábor helyszíne a Torockói-hegység, ezen belül pedig a Remetei-sziklaszoros volt, amelyen 14 hallgató vett részt. A terület földtani megismerését célzó túrázások, gyakorlatok mellett a környék helyi látnivalóinak és kultúrtörténeti emlékeinek meglátogatására is sor került. A tábor második napján az Eötvös Lóránd Tudományegyetem geológus diákjaival együtt közös program zajlott.

A szakcsoport további tevékenységei között említésre méltó a tagság aktív részvétele tudományos konferenciákon, terepgyakorlatokon, nyílt napokon, illetve a fiatalabb generációval való közösségépítés elősegítése céljából megrendezésre kerülő gólyatábor és közös mikulásozás.

Október 26-án a Székelyföldi Geológus Találkozóval egybekötve került sor a tisztségek megújítása, melynek eredményeként az elnöki tisztséget Bartha István-Róberttől Orbán Szabolcs végzős hallgató vette át, míg a továbbiakban az alelnöki teendőket Nagy Orsolya-Réka látja el, a szakcsoport titkára pedig Mali Hédi Erika.

A szakcsoport a továbbiakban elsősorban folytatni szeretné az előadások szervezését, valamint a diákok táborokon és közösségi eseményeken való részvételét szorgalmazni, segítené elő.

A GEKKO-val kapcsolatos információk, további programok, illetve az eddigi rendezvényeiről szóló információk, fényképek a szakcsoport honlapján – www.gekko.ro – találhatóak meg.

A **KoMaTE** (Kolozsvári Magyar Történeiszhallgatók Egyesülete) 2013-ban havi rendszerességgel szervezett előadásokat, filmvetítéseket, szakköri előadásokat, vetélkedőket és tanulmányi kirándulásokat. A 2012–2013-as tanévtől indult az Őskor és Régészet Szakkör, amelynek tagjai számos konferencián vettek részt, és tevékenységükkel a szervezetnek legaktívabb tagjai között vannak. A 2012-ban megválasztott vezetőség (Mákszem Hunor elnök, Nagy-Menyhárt Szidónia alelnök, Major Renáta alelnök) folytatta a szakcsoport vezetését 2013-ban, folyamatosan bővítve a tevékenységeket. Az új vezetők a szervezet jövőjét már nemcsak diákszervezetként látták, hanem megpróbálták bekapcsolódni a kolozsvári civilszervezetek életébe is, különböző rendezvények, konferenciák alkalmával szervezőként vagy önkéntesként. Március 16-án a kolozsvári középiskolások számára történelemversenyt szerveztek, melynek témája *A második világháború* volt, a rendezvényen hét csapat vett részt. A szervezet civil tevékenységét erősítve, több képviselője (Markaly Aranka, Simon Norbert, Mákszem Hunor) is részt vett a Magyar Ifjúsági Tanács által szervezett pályázati- és kommunikációs képzésen, azzal a céllal, hogy az itt szerzett tudásukat később a KoMaTE-ben tudják kamatoztatni. A képzés alatt a két szervezet eldöntötte, hogy barátságukat szorosabbra fűzik, így megszületett a MIT és a KoMaTE közti együttműködési szerződés. Az együttműködés célja az erdélyi magyar ifjúság nemzeti egységének megerősítése, a közös elvi alapokon nyugvó együttműködések kialakítása, valamint a felek közötti kapcsolat továbbfejlesztése. Az együttműködés keretében a felek vállalták, hogy rendezvényeikre kölcsönösen és rendszeresen meghívják egymást. A megállapodás értelmében törekszenek arra, hogy együttműködésükbe más civil ifjúsági szervezetet is bevonjanak. Egy MIT–KoMaTE-munkacsoport létrehozásával közös projektek elindítását tervezik.

Fontos kiemelni, hogy tanári támogatással (Rüsz-Fogarasi Enikő, Hunyadi Attila) a KoMaTE vezetősége kirándulást szervezett a verespataki aranybányához, amelyen 42 diák és 3 tanár vett részt a BBTE Történelem és Filozófia Karáról. 2013. december 14–15. között szervezték a KoMaTE Napokat, amikor az egész kart megmozgató rendezvényekre került sor. Első nap színvonalas előadás-sorozatot hallgathattak meg a résztvevők, az előadók egyetemi tanárok, valamint alapképzéses, magiszteris és doktorandushallgatók voltak. A második napon történelmi témájú diplomácia szimulációs vetélkedőre került sor, a rendezvény az immár harmadik alkalommal megszervezett KoMaTE évzáró bállal végződött.

A szakcsoport, bár a KMDSZ égisze alá tartozik, az EME és a KMDSZ között 2010-ben létrejött egyezmény értelmében szakmai, tudományos téren az EME által képviselt értékeket követi. Ezen együttműködésnek köszönhetően az ifjúsági csoport 1995 óta létező és folyamatosan bővülő egyetemi jegyzeteket, szakkönyveket és hasznos kézikönyveket tartalmazó könyvtára az EME Jókai utcai székházában, a Pósta Béla Egyesület irodájában kapott helyet. A gyűjteményt a KoMaTe-tagok mellett a BBTE Történelem Karának, valamint más egyetemek hallgatói egyaránt igénybe vehetik.

Fiókegyesületeink

A **csíkszeredai főkegyesület** 2013. december 7-én új szakmai szerveződés és csoportosulás kezdeményezésére alakult újra, A Magyar Tudomány Napja Erdélyben tudományos fórum alkalmával, nevezetesen a Sapientia EMTE gazdaság-, humán- és társadalomtudományi tanszékei közreműködésével. Az alakuló ülésen jelen volt Sipos Gábor EME-elnök, Borboly Csaba Hargita Megye Tanácsának elnöke és Antal Attila Csíkszereda alpolgármestere. A rendezvényen Sipos Gábor bemutatta az EME-t, ezt követően került sor az alakuló ülésre. Az elnöki tisztségre Balázs Lajos docenst, titkárnak pedig Csata Andreát, a Sapientia EMTE Gazdaságtudományi tanszékeének tanársegédét választották; ezenkívül megválasztottak egy képviselői bizottságot is, amely a tanszékek jelöltjeiből állt össze. Ezek Lázár Ede, Sándor Zolt, Péter Katalin, Telegdy Balázs és Pál Enikő. Az eseményt Borboly Csaba és Antal Attila méltatták. A rendezvény második részében Elek Sándor tiszteletére szervezett konferenciára került sor. A konferencián elhangzott előadások tematikája szerencsésen tükrözi a főkegyesület tagságának szakmai érdeklődését.

A **gyergyószentmiklósi főkegyesület**, akárcsak az elmúlt esztendőben, nagy hangsúlyt fektetett a tudomány népszerűsítésére, erről tanúskodik a 2013 folyamán megrendezett író-olvasó találkozó, valamint a két tudományos konferencia is.

Május 23–26 között került megrendezésre Gyergyószentmiklóson a *Bethlen Gábor Emlékkonferencia*. A konferencia keretében Kovács András művészettörténész (BBTE), Rüszt-Fogarasi Enikő (BBTE), Pál Antal Sándor (nyug. levéltáros), Tüdös Kinga (Nicolae Iorga Bukaresti Történeti Kutatóintézet), Sántha Ákos és Vörös Péter (ELTE), valamint Garda Dezső főkegyesületi elnök értekeztek Betlen Gábor fejedelem udvartartásáról, nemzetközi politikájáról, közművelődésben felvállalt szerepéről, valamint az Erdélyi Fejedelemség fénykoráról. A tudományos előadásokat ünnepi pillanatok követték, a résztvevők megkoszorúzták a gyergyószentmiklósi, majd pedig a szárhegyi kolostor szoborkertjében felállított Bethlen-szobrokat, majd meglátogatták a fejedelem gyermekkorának egyik színterét, a Lázár-kastélyt.

Az év második tudományos eseménye a november 15-én zajló előadás-sorozat volt, mely révén a gyergyószentmiklósi fiókszervezet is bekapcsolódott az EME által a Magyar Tudomány Napja tiszteletére szervezett rendezvénysorozatba. A konferencián Darvas Lóránd (Csíkszeredai Múzeum) a gyergyószárhegyi plébániatemplomnál végzett régészeti kutatásait mutatta be, Balázs Lajos (Sapientia EMTE, Csíkszereda) a csíkszentdomokosi nemi kultúra és nemi erkölcs élő szókészletéről beszélt, majd Nagy József gyergyóremetei hadtörténész a *Gyergyói székely határőrök a 18. században* címmel tartott előadást. Kissné Portik Irén néprajzkutató a gyergyói népi időjárásjósáslásról tartott előadást. A rendezvényt a főkegyesületi elnök előadása zárta, mely Gyergyószentmiklós újkori történetét mutatta be.

A gyergyói fiókszervezet nem csupán előadás-sorozataival, konferenciarendezvényeivel, hanem könyvbemutatóival is számos érdeklődőt vonz, itt említenénk meg Egyed Ákos *A székelyek rövid története a megletelepedéstől 1989-ig* című könyvének bemutatóját, melyen több mint 100-an vettek részt.

Az EME **marosvásárhelyi fiókszervezete** tevékenységében a 2012. évi közgyűlésen elfogadott munkatervet követte. A fiókszervezet tagjainak nagyobbik része nem végez folyamatosan tudományos munkásságot. Akik tudományos tevékenységet végeznek – elsősorban a természet- és műszaki tudományok művelői –, azt nem az EME keretében, hanem egyéb szakmai intézményekben, egyesületekben vagy egyéni úton, szabadidejükben fejtik ki, de az I. szakosztályból is többen az EME-n kívül más tudományos szervezetekhez is kapcsolódnak, így például a történészek a marosvásárhelyi Borsos Tamás Egyesülethez, a néprajzosok a Kriza János Néprajzi Társasághoz.

A fiókegyesület A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében 2013. november 30-án Marosvásárhelyt *Maros megye történetéből* címmel szervezett tudományos ülészakot a Borsos Tamás Egyesülettel közösen (szervezők: Pál-Antal Sándor, Simon Zsolt és László Lóránt). A rendezvényen Pál-Antal Sándor, Pánczél Szilámér Péter, Soós Zoltán, Weisz Szidónia, Buzogány Dezső, Kolombán Vilmos, Berekméri Róbert, Tamási Zsolt, Fodor János, László Lóránt, Spielmann Mihály, Oniga Erika, Tófalvi Zoltán és Simon Zsolt tartottak előadást.

A szakmai szempontból aktív tagok részt vettek egyéb tudományos intézmények által szervezett hazai és külföldi tudományos megnyilvánulásokon, és szakmai folyóiratokban, tanulmánykötetekben tettek közzé több tanulmányokat. Mindezek mellett a tapasztalt kutatók elsősorban – de nem csak – a pályakezdő fiataloknak szakmai tanácsadást nyújtottak. Végül megemlíttjük, hogy elnöke révén a fiókszervezet több szakmai és művelődési rendezvényen is képviseltette magát.

A 2013-as év folyamán lemondott fiókegyesületi elnökségéről Pál-Antal Sándor akadémikus; a folyó ügyeket a következő elnök megválasztásáig a titkár látja el.

A **szilágysomlyói fiókegyesület** 2013. január 25-én tartotta meg évi közgyűlését. A gyűlésen elfogadták Széman Péter elnök beszámolóját a 2012-es megvalósításokról, valamint megtárgyalták és jóváhagyták a soron következő év munkatervét. Széman Péter áprilisban az EME közgyűlésen képviselte a fiókegyesületet, április 11–13. között pedig az EME–OGYSZ Székelyudvarhelyi Tudományos Ülésén vett részt. A szilágysomlyói fiókegyesület elnöksége novemberben a Magyar Tudomány Napjának megnyitó, valamint plenáris ülészakán is jelen volt.

Május 11-én került megrendezésre a X. Szilágysághoz Napja, melyet immár hagyományosan közösen a zilahi fiókszervezettel és más civil egyesületekkel (Báthory István Alapítvány, Hegehupa) közösen szerveznek. 2013-ban Szilágysomlyó adott otthont a rendezvénynek, melyen 14 előadás hangzott el. Az *elmúlt húsz év* címet viselő konferenciát Bajusz István és Széman Péter fiókegyesületi elnökök nyitották meg. Az előadás-sorozatot Sipos Gábor vezette. Az előadók (Egyed Ákos, Sipos Gábor, Csók Zsolt, Emődi Tamás, László László, Kovács Kuruc János, Vida Katalin, Gáspár Attila, Zsigmond Attila, Szabó Attila, Széman Rózsa, valamint Széman Péter) többnyire a Szilágyság történetével kapcsolatos kutatásaikat ismertették, igen széles skálát ölelve át a régészettől a néprajzig. A konferencia végül a Petri Mór-díj átadásával zárult.

A Báthory Napok keretében, szeptember 27–29. között került megrendezésre XX. alkalommal az orvostudományi továbbképző, amit október 19-én az RMPSZ-szel közösen szervezett XIV. pedagógus-továbbképző követett. A Román Orvosi Kollégium által 8 kredit-ponttal jegyzett orvostovábbképző nem csupán hazai, hanem magyarországi (Budapest, Szeged, Keszthely) és szlovákiai előadókat is vonzott (104 regisztrált személy, 72 orvos).

A **Zilah és Vidéke Fiókszervezet** kis létszámú tagságot számlál, akik közül 10-15 személy veszi ki részét kitartóan és állandóan a különböző kulturális rendezvények megszervezésében, képviselve valamilyen formában az Egyesületet is. A fiókegyesület tagjai közül többen más kulturális szervezetnek is tagjai, így biztosítják az egészséges együttműködést ezekkel. A fiókszervezet igyekezett jelen lenni minden, főleg magyar vonatkozású, jelentősebb megyei kulturális eseményen, függetlenül attól, hogy ki volt a rendező, állandóan együttműködött a zilahi EMKE-vel, a Pro Zilah Egyesülettel, a Szilágyság Társasággal, a szilágysomlyói EME-fiókegyesülettel, a szilágysomlyói Báthory István Alapítvánnyal, a szilágycsehi Tövishát Kulturális Társasággal, a Hepehupa művelődési folyóirattal, a zilahi Megyei Múzeummal. A fiókegyesület jelen volt a főleg ősszel tartott, különböző falunapokon. Ezek mindig jó alkalmak voltak az amúgy is nagyon szétszórt tagsággal való találkozásokra, beszélgetésekre. Ezenkívül több rendezvényen is képviseltette magát, például: március 15-én, a magyar nemzeti ünnepen; a történelmi évfordulók megemlékezésein; a szilágysomlyói Báthory Napokon; a szilágycsehi Tövishát Napokon; a zilahi Szüreti Napokon; a Megyei Múzeum rendezvényein; A költészet tavaszán. Több egyesületi tag vállalt tudományos előadást a megyén kívüli területeken is (Lakóné Hegyi Éva, Bajusz István és mások). A fiókegyesület tagjai közül kerül ki az immár több éve élő és működő, negyedévenként rendszeresen megjelenő Hepehupa c. szilágysági művelődési folyóirat szerzőgárdájának java része. A lap főszerkesztője, Fejér László fiókszervezetünk tagja. 2013-ban két nagyobb rendezvényük volt: A *X. Szilágyság-kutatás napja*, május 11-én, Szilágysomlyón (közösen a somlyói fiókegyesülettel). A zilahi EMKE-vel közösen szerveztek március–áprilisban fotókiállítást *A szilágysági református egyházak kincseiből* címmel, amit Lakóné Hegyi Éva és Bajusz István (EME-tagok) mutattak be.

Kutatóműhelyek

Egyesületünk tudományos tevékenységet folytató műhelyeket, szakcsoportokat is támogat. Székházunkban továbbra is helyet adtunk a Pósta Béla Egyesületnek. Az egyesület a romániai magyar régészek reprezentatív szervezete, alapvető célkitűzései között jelölte meg a történelmi, művelődéstörténelmi, régészeti, településtörténelmi kérdések kutatását és az erre irányuló tevékenységek támogatását, a műemléki és muzeális értékek kutatását és megóvását, valamint az egyetemi szintű régészet- és történelemoktatás segítését.

A Pósta Béla Egyesület Régészeti és Archeometriai kutatócsoportja szervesen együttműködik az Erdélyi Múzeum-Egyesülettel. A két intézmény közös, hosszú távú projektekben vesz részt, ugyanakkor kutatópontot tart fent, amelynek az Erdélyi Múzeum-Egyesület biztosít helyet. Az egyesület szervezésében a 2013-as évben tovább folytatódtak a mikházai

(Pánczél Szilamér, az egyesület titkárának irányításával), illetve a Nagykároly-Bobáld tellen zajló régészeti feltárások (dr. Molnár Zsolt egyetemi adjunktus irányításával). Mindkét régészeti szakprogram nemzetközi együttműködésben valósult meg. Partnerintézményeink a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Történelmi Intézetének Régészet–Művészettörténet Tanszéke, a Maros Megyei Múzeum és a Szatmár Megyei Múzeum. Az év során számos gyakorlati foglalkozás folyt, régészeti anyagismeret, illetve régészeti rajz készítés (Apai Emese kutató), valamint régészeti feldolgozás (nagykárolyi múzeum) terén. Ismételten sor került a Pósta Béla Szakkollégium keretében folyó hallgatói képzésekre, terepkutatásokra is. Az egyesület tanulmányutakat szervezett, és tapasztalatcseréken való részvételi lehetőségeket teremtett a Babeş–Bolyai Tudományegyetem hallgatóinak. A Bethlen Gábor Alap, Nemzeti Kulturális Alap, a Communitas Alapítvány és a Romániai Kulturális Örökség és Kutatási Minisztérium támogatásának köszönhetően az erdélyi térség társadalomrégészeti kutatását célzó programjait 2013-ban is sikeresen megvalósította. 2013 novemberében került sor Csíkszeredában a Pósta Béla Egyesület, az Erdélyi Múzeum-Egyesület és a Csíki Székely Múzeum szervezésében a XI. Erdélyi Magyar Régészeti Konferenciára, amely az erdélyi és magyarországi szakemberek tudományos párbeszédének biztosított keretét. 2013-ban az Erdélyi Múzeum-Egyesülettel és az Entz Géza Alapítvánnyal közösen sor került Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából VI–VII. kötetének (Új sorozat) kiadására.

Az EME programjai

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület stratégiai céljainak megvalósítása érdekében 2013-ban a következő hosszú távú programokat működtette:

I. Kutatóintézetünk, kutatási programjaink

A kutatóintézet elsősorban az ún. honismereti tudományok művelésére jött létre, létrehozása néhai Jakó Zsigmond nevéhez fűződik, az ő szellemét követik a kutatóintézet munkatársai is. A kutatási programok célja az erdélyi magyarság történetéhez és kultúrájához szorosan kapcsolódó történelmi és nyelvészeti források feltárása. Emellett a természet-tudományi témájú kutatások többnyire külső munkatársak tevékenysége révén egészíteték ki fokozatosan az intézet profilját.

Az intézet igazgatója Kovács András művészettörténész, az MTA külső tagja, az EME alelnöke. A kutatóintézetnek jelenleg 13 belső munkatársa van.

A Kutatóintézetben folyó *Intézmények és politikai vezetőréteg a Szilágyságban a XIV–XVII. században* című, a Felsőoktatási és Egyetemi Kutatási Alap (CNCSIS-UEFISCSU, PN II-RU cod/2010, TE_204) által támogatott hároméves projekt 2013 októberében sikeresen lezárult. Ennek eredményeit a kutatók folyamatosan közlik. Az elmúlt időszakban két újabb pályázatot nyújtottunk be a Felsőoktatási és Egyetemi Kutatási Alaphoz, sajnos eredménytelenül.

2013-ban zárult le a Szótörténeti Tár utolsó kötetének szerkesztése, s ugyanakkor elkezdődött a mai erdélyi magyar digitális helynévtár adatgyűjtése.

Az EME kutatási projektjei keretében időszakos kutatómunkára a 2013-as évben összesen **32 személy** kapott megbízást, többségük fiatal kutató, egyetemi hallgató. Ezek a kutatások egyetemi oktatók irányítása alatt zajlottak, és nagyban hozzájárultak az egyetemen folyó tudományos tevékenységek, illetve szakkörök munkájának támogatásához is. Sajnos 2013-ban a külső kutatási projektjeink száma felére csökkent a pályázati lehetőségek beszűkülése miatt, egyes programok folyamatosságát a szakosztályok biztosították.

A külső kutatási megbízatások meghatározott időre szólnak, a kutatási programok időhatárait jeleztük is a felsorolásban. Az időközben lezárult kutatási programok rövid beszámolóit megtekinthetők az EME honlapján.

Az EME Kutatóintézetének három osztálya összefogja a humán- és társadalomtudományi, a műszaki és természettudományi, valamint az orvostudományi és gyógyszerészeti kutatási projekteket. 2013-ban az alábbi kutatási projektek munkálatai folytak:

A) A humán- és társadalomtudományi osztály kutatási projektjei

1. Fejedelemség kori források feltárása és kiadása: az erdélyi Királyi könyvek kivonatokban való közzététele.

Projektvezető: dr. Kovács András ny. egyetemi tanár, igazgató. A kutatás célja Erdély kora újkori történetére vonatkozó források feltárása, kiadása. Keretében a kutatók a következő forrásfeltárási munkálatokat végzik

1.1. Bethlen Gábor Királyi Könyvei XI. (1620–1627; MOL, F1: 13) és XV. (1622–1636; MOL, F1: 18) kötetekinek kivonatos formában történő kiadásának előkészítése. Az erdélyi fejedelmek okleveles kiadványairól vezetett Királyi könyvek (Libri Regii) a fejedelemség kori Erdély legjelentősebb forráscsoportját alkotják, s történeti forrásértékük elsősorban a bennük fellelhető irattípusok változatossága, a fejedelemség kor társadalmi életének csaknem minden területére kiterjedő adatgazdagsága adja.

Kutatók: dr. Fejér Tamás, dr. Pakó László, dr. Szász Anikó.

1.2. A kolozsmonostori konvent fejedelemség kori hiteleshelyi tevékenységének feltárása. E munka célja a fejedelemség kori Erdély másik jelentős központi hiteleshelyén vezetett regisztrumok latin nyelvű bejegyzéseinek magyar nyelvű kivonatokban való közzététele. A 27 protocollum időrendbe rendezett kivonatait részletes mutatóval ellátva teszi mindenki számára hozzáférhetővé a kiadvány. Ennek a munkának az első kötete az 1576–1590 közötti időszak mintegy 500 kivonatát fogja tartalmazni. Kutató: dr. Bogdándi Zsolt.

1.3. Az erdélyi káptalan fejedelemség kori jegyzőkönyveinek regesztázása és kiadásra való előkészítése. Az 1600–1613 között kelt oklevelek kivonatokban történő közzététele után a következő lépés a Bethlen Gábor fejedelem uralkodása alatt (1613–1629) keletkezett jegyzőkönyvek kivonatolása kell, hogy legyen. Ebből az időszakból származnak Debreceni János, Taracközi Péter, Barkai Ambrus és Bojti Veres Gáspár káptalani levéltárosok jegyzőkönyvei (őrzőhelyük: Magyar Országos Levéltár, levéltári jelzetük MOL F2). Minthogy a feldolgozandó levéltári anyag igen tetemes, vélhetőleg két kötetre fognak rugni a Bethlen Gábor korszakában íródott káptalani jegyzőkönyvek bejegyzéseit feldolgozó

regeszták. A kötetek közül terveink szerint az elsőt az 1613–1619-ben kelt bejegyzések, míg a másodikat az 1619–1629 között született oklevelek regesztái fogják képezni. E majdani két kötet közül az első regesztáinak zöme Debreceni János hiteleshelyi levélkereső jegyzőkönyvi bejegyzéseiből fog elkészülni, kisebb részét fogják alkotni a Taracközi Péter requisitor által írott jegyzőkönyv bejegyzéseiből készülő regeszták.

Kutató: dr. Gálfi Emőke. A kutatás a Magyar Országos Levéltárral együttműködésben zajlik.

2. Az Erdélyi okmánytár kötetének szerkesztése és Erdély középkori történetének kutatása. Projektvezető: dr. Kovács András egyetemi tanár, igazgató. Kutatók: W. Kovács András, Hegyi Géza. A projekt keretében a következő kutatások zajlanak:

2.1. Az Erdélyi okmánytár IV. kötetének (1360–1372) szerkesztése. Az *Erdélyi okmánytár* célja az Erdély történetére vonatkozó középkori (1542 előtti) nem elbeszélő források (oklevelek, missziliések, számadások stb.) teljességre törekvő összegyűjtése, kritikai vizsgálata és közzététele magyar nyelvű regesztákban. A sorozatot néhai Jakó Zsigmond (1916–2008) professzor kezdeményezte, aki az 1400-ig terjedő okleveles anyag zömét fel is dolgozta. A IV–VI. kötet szerkesztése így az ő kéziratának gépbevitelét, ellenőrzését, egyszerűsítését, kiegészítését, ill. mutatókkal való ellátását jelenti.

2.2. Az Erdélyi okmánytár szerkesztéséhez kapcsolódó segédletek összeállítása.

Az okmánytár átfogó jellege csak szerteágazó könyvtári és levéltári kutatások révén biztosítható. Ennek fő területei: *a)* a szórványközlések összegyűjtése, tematikus bibliográfiák összeállítása; *b)* a kutatás előtt eddig ismeretlen oklevelek feltárása, lefényképezése romániai levéltárakban; *c)* pótlások az *Erdélyi okmánytár* megjelent köteteihez.

2.3. Erdély középkori történetéhez kapcsolódó alap kutatások, elsősorban archontológiai táblázatok, genealógiai táblák, prozopográfiai adattárak, térképek készítése. Folyamatban van: *a)* az erdélyi középkori megyei hatóságok működésének kutatása; *b)* az erdélyi püspökség és káptalan Árpád- és Anjou-kori archontológiájának, illetve személyzeti adattárának az összeállítása; *c)* az egyházi tized adminisztrálásának feltárása a középkori erdélyi egyházmegyében.

3. A hadadi br. Wesselényi család levéltárainak kutatása. Projektvezető: W. Kovács András. Kutatók: Fejér Tamás, Hegyi Géza, Szász Anikó. A kutatás céljai:

3.1. A Wesselényi család levéltárában megőrzött közép- és kora újkori iratanyag feltárása. A család mintegy 25 000 darab iratot számláló iratöröksége nagyjából az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltárának jelenleg a Román Nemzeti Levéltár Kolozs Megyei Igazgatóságánál őrzött anyagában, kisebb részben a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában található. A 14–17. századi oklevelek közzététele magyar nyelvű kivonatok formájában, illetve – a történetkutatás szempontjából különösen jelentős bírói iratok esetében – teljes szöveggel történik.

3.2. A Szilágyság középkori és kora újkori történetének kutatása. Mivel a Wesselényiek hadadi ága elsősorban a Szilágyságban birtokolt, levéltárainak feltárása kiváló lehetőségeket nyújt a térség múltjának, elsősorban a helyi intézmények működésének és a birtokos családok életének megismerésére. Górcső alá került: *a)* a középkori Közép-szolnok és Kraszna vármegyék hatóságának működése, a két megye kapcsolatai a környező területekkel; *b)* a térség birtokviszonyainak története a középkorban; *c)* a Wesselényi család

gyeeki ágának története; d) a hadadi ág erdélyi birtokai a kora újkorban; e) a Wesselényi család iratörökségének története.

4. 18–19. századi kapcsolattörténeti kutatások. Aranka György levelezésének sajtó alá rendezése. A projekt célja Erdély 18–19. századi kultúrtörténetének több szempontú feltárása. Erdély történetét a korábbiakban csupán egy kitüntetett náció szemszögéből vizsgálták. Az itt élő népek (magyarok, székelyek, szászok, románok) kultúrájának párhuzamos vizsgálata lehetővé teszi egy árnyaltabb kép megrajzolását. Hosszú távú cél tehát egy nem nemzetközpontú kultúrtörténet feltárása. A kutatás a BBTE Magyar Irodalomtudományi Tanszék, a Partiumi Keresztény Egyetem, az MTA Irodalomtudományi Intézet, az ELTE, a Szegedi Tudományegyetem, a Bécsi Tudományegyetem közös együttműködésével folyik. Egyéni kutató: dr. Biró Annamária.

5. Az Erdélyi magyar szótörténeti tár kötetének előkészítése. A kutatás célja az Erdélyi magyar szótörténeti tár (SzT) XIV. kötetének szerkesztése és a XV. kötet előkészítése. A XIV. kötet elkészült, éppen most jelenik meg. Az SzT anyagát Szabó T. Attila gyűjtötte, a munkálatok is az általa kidolgozott szerkesztési szempontok szerint folytak és folynak. Az elkészülő 15 kötet a magyar, sőt a nemzetközi szótárirodalom egyik legjelentősebb alkotása. Kutatók: Tamás Csilla és András Zselyke; külső munkatársak: Fazakas Emese (főszerkesztő), Benedekné Gergely Pirokska, Kósa Ferenc, Kürti Miklós, Zsemlyei Borbála (szerkesztők), néhai Kiss András (lektor), Szász Lőrinc (román értelmező) és Hochbauer Mária (német értelmező). Az SzT kötet a BBTE Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszékével együttműködésben készülnek.

6. Mai erdélyi magyar digitális helynévtár. Körvonalazódik egy újabb együttműködés, ez esetben a Debreceni Egyetemmel. A Szabó T. Attila által megkezdett, majd az ún. kolozsvári iskola tagjai által folytatott erdélyi történeti és élőnyelvi helynévkutatás aktualizálása, mai magyar helynévkatalógus (magyarázatokkal együtt) összeállítása a Magyar digitális helynévtárral összhangban. Kutatók: Tamás Csilla és András Zselyke. Külső munkatársak: Murádin László, Hints Miklós.

7. Kortárs politikai eszmetörténeti kutatások. A kutatás általános célja megvizsgálni, hogy a politikai tér fogalmának lehetséges változásai milyen módon és mértékben írhatják felül a nemzetállami koncepciókat. A kutatás kiemelt témái: a helyi önkormányzatiság és a politikai tekintély kérdéskörei. Egyéni kutató: Ilyés Szilárd.

8. 17–18. századi erdélyi személyes források kutatása. A projekt célja: a 17–18. századi erdélyi emlékirat-irodalom és misszilisek kutatása. A 17–18. századi Erdélyben majd minden nemesi családban születtek naplók, emlékiratok, igen gazdag misszilisanyag maradt fenn, kutatóink egy-egy családra vagy személyre összpontosítva tárják fel és értelmezik e forrásokat.

8.1. Székely László: Élete... s ez idők alatt lött világi viszonyosságainak leírása című emlékiratának átírása és kiadásra való előkészítése. Kutató: Fehér Andrea.

8.2. Nemesi íráshasználat a XVII–XVIII. századi Erdélyben. Kutató: Papp Kinga.

9. Irodalmi és színháztudományi kutatások. Projektvezető: Egyed Emese egyetemi tanár. A kutatások célja elsősorban az Erdélyi Múzeum anyagának módszeres feltárása (kéziratos szépirodalom), értelmezése, publikálása, az EME gyűjtőlevéltárába bekerült

anyagoknak a tudományosság és a képzés-nevelés céljaira történő felhasználása, az erdélyi magyarság irodalmi, színházi, neveléstörténeti hagyományainak az európai kultúrával való szakszerű összekapcsolása, kutatói utánpótlás biztosítása.

A kutatás megvalósításához a következő intézetekkel működnek együtt: SIHCTOB (Société Internationale d'Histoire du Théâtre, de l'Opéra et du Ballet), MTA Irodalomtudományi Intézet, Nemzetközi Magyarástudományi Társaság, a XVIII. század kutatóit tömörítő nemzetközi egyesületek (Société Internationale d'Étude du XVIIIe siècle, illetőleg nemzetközi munkacsoport a XVIII. század kutatásáért), a KAB, egyetemi kutatócsoportok (BBTE, Partiumi KE, Sapientia EMTE, ELTE, Szegedi Tudományegyetem, Debreceni Egyetem, Veszprémi Egyetem, Nyugat-Magyarországi Egyetem Savaria Központ), továbbá a kolozsvári Georgius Aranka Egyesület, az EMKE, az Interkulturális-THÉ Egyesület.

A projekt keretében az alábbi kutatás valósult meg:

9.1. Poétikum, politikum, nyelv A projekt keretében főként az EME egykori kéziratok anyagára támaszkodva eszmék és irodalmi formák kapcsolódási módjaira, valamint irodalmi és színházi kifejezésformákra koncentrálunk, a kutatás eredményeinek közlése tanulmánykötetben és konferencián valósul meg.

Kutatók: Biró Annamária, Bodnár Róbert, Tar Gabriella Nóra, Molnár Bodrogi Enikő, Kerti József (egyetemi hallgató) és Varga Ildikó. A kutatási megbízatás periódusa 2012. november 1.–2013. március 31.

10. Erdélyi és partiumi magyar könyvtárak védett állományának kutatása és feldolgozása. Projektvezető: dr. Sipos Gábor egyetemi docens. A projekt célja az 1851 előtti nyomtatványok és kéziratok összegyűjtése, kutatása és feldolgozása, valamint központi helyeken való biztonságos elhelyezése (pl. esperességi, egyházmegyei központ vagy rendház), az állomány provenienciakutatása és ezzel az egyes gyűjtemények történetének feltárása. A meglévő könyvanyag mellett a gyűjteményre vonatkozó levéltári anyag átnévése és sajtó alá rendezése. Kutató: Gordán Edina magiszteri hallgató. A kutatás megvalósításához a következő intézetek működnek együtt: EKF Kulturális Örökség és Művészet-történeti Tanszék; BBTE, a szatmári Római Katolikus Püspökség, a gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség, az Erdélyi Református Egyházkerület.

B) A természettudományi és műszaki osztály kutatási projektjei

1. Műszaki és kulturális örökségvédelem Erdélyben. Projektvezető Bitay Enikő egyetemi docens. A projekt célja a műszaki és kulturális örökség feltárása, tanulmányozása és védelme Erdélyben. Kulturális örökségünk anyagi összetevőinek tudományos vizsgálata. A projektet az alábbi kutatások alkotják:

1.1. Technika- és iptörténeti kutatások Erdélyben. Kutatásvezető: Márton László ny. kutatómérnök. A kutatás célja technikai örökségünk felkutatása, működőképessé tétele, megőrzése, kulturális örökségünkbe való integrálása, valamint a térség kulturális és turisztikai fejlesztése. Jelen kutatás témája: a Borsa-völgye harangjainak, illetve a kidei toronyórának a technikatörténeti felmérése, tanulmányozása. Kutatók: a Műszaki Tudományok Szakosztály technikatörténeti szakcsoportja.

1.2. Iparrégészeti, archeometallurgiai és archeometriai kutatások. Kutatásvezető: Veres Erzsébet ny. egyetemi docens. A kutatás célja elsősorban a porolissumi ásatások során előkerült egyes vas- és cserépletek készítéséhez használt nyersanyagok származási helyének anyagtudományi módszerekkel való (archeometriai) vizsgálata. Az eredmények közös, anyagtudományi, geológiai, régészeti (történész) értékelése, mely jelentős új eredményekkel gazdagíthatja a műszaki örökségünkkel kapcsolatos tudásunkat.

1.2.1. Porolissumi római kori kerámialeletek nyersanyageredet- (proveniencia) vizsgálata. A kutatás célja a Zilah melletti Mojgrádon (Porolissum) végzett régészeti feltárások során talált kerámialeletek provenienciavizsgálata, melynek eredményei alapján árnyaltabb képet alkothatunk Dacia Porolissensis gazdasági és társadalmi viszonyairól. Kutatók: Vass Lóránt, Pánczél Szilamér doktorandusok, Csifó Irma, Konyeliccka Loránd Tibor egyetemi hallgatók. A kutatási megbízatás periódusa 2012. november 1. – 2013. március 31.

1.2.2. Archeometriai vizsgálatok régészeti kerámiaedényeken. Kutatásunk tárgya 56 db, az egykori Porolissum római temetőjében végzett ásatásokban előkerült (Necropolis Porolissensis projekt, 2007–2011), római koriként meghatározott cseréptöredék archeometriai vizsgálata. Kutatók: Vass Lóránt, Pánczél Szilamér doktorandusok, Csifó Irma, Konyeliccka Loránd Tibor egyetemi hallgatók.

1.3. Kulturális források felkutatása a vidékfejlesztés érdekében Erdély-Hegyalja területén. Kutatásvezető: Talpas János tanársegéd. A kutatás célja felmérni Erdély-Hegyalja magyarlakta szóróvnytelepüléseinek társadalmi, kulturális értékeit a vidék fejlesztése érdekében. A kutatás keretében az alábbi program valósult meg:

1.3.1. Megmaradt borpincék felépítése és lehetséges hasznosítása Erdélyben. A kutatás célja: a még megmaradt borpincék felmérése, valamint javaslatlattétel ezek turisztikai hasznosítására. Kutatók: Horváth Csaba László egyetemi adjunktus, Dombi Krisztina Enikő, Kosztánci Kinga, Kövecsi Szabolcs Attila és Tőkés Attila egyetemi hallgatók. A kutatási megbízatás periódusa 2012. november 1. – 2013. március 31.

2. Őslénytani kutatások. Egyéni kutató: Vremir Mátyás. A kutatás célja az újonnan feltárt leletek alapján bizonyítani az európai és az ázsiai–amerikai fauna közötti kapcsolatot, amely a faunisztikus elemek aktív cseréjét sugallja. A kutatási projekthez az alábbi témakörök vizsgálata tartozik:

2.1. Az erdélyi késő kréta kori pterosaurusok diverzitása és rétegtani elterjedése. A projekt célja a rendkívül ritka repülő hüllők felkutatása, kimutatása. Tervezett kutatási módszerek ebben a szakaszban: *a)* anyaggyűjtés, preparálás, vizsgálat; *b)* az azdarchidák morfológiai, morfofunkcionális elemzése és diverzitásvizsgálata. A projektben részt vevő kutatók: Gareth Dyke, Darren Naish (Southamptoni Egyetem), Mark Witton (Portsmouthi Egyetem), Radu Totoianu (Szászsebesi Múzeum)

2.2. Az erdélyi késő kréta kori teknősök rétegtani elterjedése és diverzitása. A projekt célja az újonnan feltárt ősteknősleletek teljes feldolgozása és leírása, különös tekintettel a primitív nyaktekerű (Pleurodira) dortokidákra és ezek filogenetikai és ősföldrajzi kapcsolataira. A projektben részt vevő kutatók: dr. Csiki Zoltán (Bukaresti Egyetem), Rabi Marton (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest).

3. Matematika- és informatikakutatások. Folytonos optimalizálás és alkalmazási kutatások. Projektvezető: Darvai Zsolt egyetemi adjunktus. A gazdasági, mérnöki vagy más jellegű gyakorlati feladatoknak széles köre vezethető vissza az operációkutatás területén vizsgált optimalizálási problémákra. A kutatás az útkövető algoritmusok körére vonatkozik. A távlati cél az, hogy egy olyan bonyolult szoftverrendszert dolgozzunk ki, amely lehetőséget teremt az egyes algoritmusok összehasonlítására is. A projekt keretében az alábbi kutatás valósult meg:

3.1. Trajektóriakövető algoritmusok elmozdulásvektorai. A kutatás célja: optimalizálási feladatokra primál–duál belsőpontos algoritmusok bevezetése új elmozdulásvektorok segítségével. A projekt keretében fejlesztett szoftvert ezekre az algoritmusokra is kiterjesztik. Kutatók: Mester Ágnes, Forró Nóra, Papp Ingrid-Magdolna és Takács Petra-Renáta matematika és informatika szakos egyetemi hallgatók. A kutatási megbízatás periódusa 2012. november 1.–2013. március 31. A projekt az EME Matematika és Informatika Szakosztálya és a BBTE Matematika és Informatika Intézete közreműködésével valósult meg.

Kutatási eredmények, illetve várható eredmények

A kutatóintézet belső munkatársainak előkészületben levő kötetei:

- *Az erdélyi fejedelmek királyi könyvei.* II. 1606–1608. (Erdélyi történelmi adatok VII. 4–5.) VII/4., *Bocskai István királyi könyve 1606*; VII/5. *Rákóczi Zsigmond királyi könyve 1607–1608.* (Fejér Tamás, Szász Anikó, Pakó László)
- *Az erdélyi fejedelmek királyi könyvei.* III. 1608–1610. (Erdélyi történelmi adatok VII. 6) *Báthory Gábor királyi könyve 1608–1610.* (Fejér Tamás, Szász Anikó, Pakó László)
- *Erdélyi okmánytár.* IV. 1360–1372. (Jakó Zsigmond kéziratát szerkesztette és kiegészítette Hegyi Géza és W. Kovács András.)
- *Kolozsvári boszorkányperek 1565–1743.* Kiss András kéziratának felhasználásával szerkeszti Pakó László–Tóth G. Péter. Balassi Kiadó, Budapest 2014. (A Magyarországi Boszorkányság Forrásai. Várostörténeti Források 4.) (tördelés alatt)
- *A gyulafehérvári hiteleshely levélkeresői (1556–1690)* (Gálfi Emőke)
- *A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei. 1576–1599.* (Bogdándi Zsolt)
- *Az erdélyi káptalan jegyzőkönyvei (1600–1613).* ETA VIII. 2 (Gálfi Emőke)
- *Családi íráshasználat a XVII–XVIII. századi Erdélyben. A Kálnoki család* (Papp Kinga)

2013-ben belső tudományos munkatársaink összesen 23 tanulmányt, 1 cikket és 2 referenciát jelentettek meg, 21 szakmai előadást tartottak, 6 kiadványt, 2 folyóiratot szerkesztettek, és 15 konferencián vettek részt.

A külső munkatársak tevékenysége is nagyban hozzájárult tudományos eredményeink gyarapításához, az EME programjaiban végzett kutatásaikat számos kötetben és tanulmányban jelentették meg, egy részüket az EME saját kiadványaiban.

Az EME 2013 folyamán összesen **23 kutatási programot működtetett. Kilenc program keretében 32 külső munkatársat foglalkoztatott, ebből 18 fiatal kutatót** (egyetemi hallgatót, doktorandust), ezáltal segítve az oktatási intézmények, szakcsoportok tudományos tevékenységét.

Kutatási programjaink támogatói: Felsőoktatási és Egyetemi Kutatási Alap (CNCSIS), Magyar Tudományos Akadémia, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Nemzeti Kulturális Alap, EME Orvostudományi Szakosztály, EME Műszaki Tudományok Szakosztály.

II. Tudományos könyvtár és adattár működtetése, fejlesztése. Információs és Dokumentációs Központ

Az EME jelenlegi könyvtára három részlegre tagolódik, az egyesület tagjai, a kolozsvári magyar egyetemisták, tudományos kutatók, valamint az egyesület kiadványai iránt érdeklődők látogatják.

A **Rhédey-ház**ban levő központi részleg állományát lexikonok, szótárak, bibliográfiák, repertóriumok, magyar nyelv- és irodalomtudomány, társadalomtudományok, természettudományok, műszaki tudományok, valamint szakfolyóiratok gyűjteményei alkotják. Itt található Kolozsvár egyik legteljesebb kódexhasonmás kiadás-gyűjteménye is. CD- és DVD-gyűjteményünk az oktatást szolgáló anyagokból állnak (repertóriumok, adatbázisok, szótárak, térképek és egyéb segédeszközök), ezeket az olvasóteremben lévő, az olvasók számára fölállított számítógépeken lehet konzultálni. Ugyancsak ide kerülnek kurrens folyóirataink, amelyeknek egy részét – összegyűjtve az egy évben megjelent számokat – továbbküldjük részlegeinkbe.

Központi részlegünket 2013-ban 332 olvasó használta. A Rhédey-házat rendszeresen látogatják az EME kiadványai iránt érdeklődők is.

2013 júniusában kiadványainkkal részt vettünk a Kolozsvári Ünnepi Könyvhéten, augusztusában a Kolozsvári Magyar Napok rendezvénysorozatán, valamint Marosvásárhelyen a Telemi Téka által szervezett Történelmi Könyvek vásárán, ahol az EME kiadványai igen nagy érdeklődésnek örvendtek.

Könyvtárunkat Papp Kinga képviselte a *Könyvtár, ami összeköt. Kárpát-medencei fiatal magyar könyvtárosok együttműködése* c. rendezvényen, melynek keretében nyolc határon túli és két magyarországi szakember töltött egy hónapot az Országgyűlési Könyvtárban.

Az elmúlt évben 617 könyvet és folyóiratot vettünk leltárba könyvtárunkban, melyek adományok, cserekapcsolatok, valamint vásárlás által kerültek az EME tulajdonába.

2013 májusától működik könyvtárunk új katalógusa a Hun-Téka rendszerben. Május 10-én a program fejlesztői ismertették a rendszert könyvtárosainkkal. A központi könyvtárunk állományából május–december időszakban 180 könyv került be az új katalógusba.

Központi részlegünk látja el az EME kiadványainak terjesztésével járó feladatokat is (árusítás, forgalmazás, raktározás stb.), a tiszteletpéldányok és az előfizetett kiadványok kiosztását, a bel- és külföldi cserekapcsolatok lebonyolítását és a kötelezpéldányok elküldését. 2013. január–december közötti időszakban 503 kötetet ajándékoztunk különböző intézményeknek, iskoláknak és vendéglelőknak; 430 tiszteletpéldányt adtunk át az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadásában megjelent kötetek, valamint tanulmányok szerzőinek; cserepartnereinknek 589 kiadványt postáztunk, adtunk át személyesen vagy megbízott személy által. A 70 előfizető magánszemélynek és intézménynek postán vagy székhelyünkben kézbesítjük az Erdélyi Múzeum c. folyóiratot.

Legfontosabb cserepartnereink: Román Nemzeti Könyvtár (Bukarest), Sapientia EMTE, Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár (Kolozsvár), Octavian Goga Megyei Könyvtár (Kolozsvár), Eugen Todoran Központi Egyetemi Könyvtár (Temesvár), Mihai Eminescu Központi Egyetemi Könyvtár (Jászvásár), Román Akadémia Kolozsvári Könyvtára, Román Akadémia George Barițiu Történettudományi Intézete (Kolozsvár), Bolyai Társaság, Jakabffy Elemér Alapítvány, Kriza János Néprajzi Társaság, Entz Géza Alapítvány, Erdélyi Unitárius Egyház (Kolozsvár), Csíki Székely Múzeum, Haáz Rezső Múzeum (Székelyudvarhely), Incze László Céltörténeti Múzeum (Kézdivásárhely), Muzeul Banatului Montan (Resicabánya), Nemzeti Kisebbségkutató Intézet (Kolozsvár), Székely Nemzeti Múzeum (Sepsiszentgyörgy), Maros Megyei Múzeum (Marosvásárhely), Muzeul Banatului (Temesvár), Protestáns Teológiai Intézet (Kolozsvár), Szabó T. Attila Nyelvi Intézet (Kolozsvár), Szatmár Megyei Múzeum, Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, Országos Széchényi Könyvtár, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, MTA Történettudományi Intézete, Magyar Országos Levéltár, Magyar Nemzeti Múzeum, Magyar Néprajzi Társaság, Magyar Művészeti Akadémia, Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Debreceni Egyetem Könyvtára, ELTE Egyetemi Könyvtár, ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet Könyvtára, Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Szegedi Tudományegyetem Könyvtára, Szegedi Középkorász Műhely, Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Magyarország kolozsvári Főkonzulátusa, METEM, Pro Hungaris Alapítvány, Jósa András Múzeum (Nyíregyháza), Szabadtéri Néprajzi Múzeum (Szentendre), GWZO Leipzig, Münchener Magyar Intézet, Südost-Institut (Regensburg), Senckenberg Deutsches Entomologisches Institut Müncheberg stb.

Magánszemélyek is adományoztak könyvtárunknak: Adamik Tamás, Aniszi Kálmán, Balogh Béla, Bárh János, Benkő Elek, Benkő Samu, Buzás Pál, Dávid Gyula, Dánielisz Endre, Delesega Gyula, Dózsa Gábor, Egyed Ákos, Egyed Emese, Gaal György, Gáll Erwin, Gyéresi Árpád, Jakab Sámuel, Jancsó Miklós, Jeney-Tóth Annamária, Kármán Gábor, Kessler Jenő, Kicsi György, Kocsis Károly, B. Kovács András, Kovács Kiss Gyöngy, Mihály János, Monok István, Nagy Ernő, Nemerkenyi Előd, Offner Robert, Ósz Sándor Előd, Papp Klára, Pászka Imre, Rűsz-Fogarasi Enikő, Solymosi László, Székely Zsolt, Sztranyiczki Gábor, Tóth Levente, Tusor Péter, Varga István, Veres Valér. Az adományokat ezúton is köszönjük.

A **Jordáky-ház**ban működő könyvtárrészlegünk 2013-ban is élénk olvasói forgalmat bonyolított le, mely elsősorban az olvasói kör földrajz szakos egyetemi hallgatók által való bővülésének köszönhető. Olvasónaplónkba 2013-ban 2016 bejegyzés található (egyetemi hallgatók, oktatók, valamint kutatók).

A 2011 második felében meghibásodott Erdélyi közös katalógus helyét idén egy új keresőrendszer váltotta fel, így folytatódhatott Jordáky Lajos színháztörténeti hagyatékának, illetve az elmúlt hónapokban részlegünkbe felkerült kötetek katalogizálása. A májusban elindított munkafolyamat eredményeként az év végéig mintegy 645 új kötetet sikerült a rendszerbe bevezetnünk, továbbá 522 kötetet láttunk el jelzettel és konvertáltuk át, valamint 54 kötetet leltároztunk.

Részlegünk hosszú idő után újra fogadott diákokat nyári gyakorlatra. A hat történész-hallgató kitaró munkájának köszönhetően az olvasótermi, illetve előtérben raktározott kötetek és folyóiratok tisztításra és karbantartására is sor került.

A **Lőrinczi-házban** levő részleg jellegét tekintve szakkönyvtárnak nevezhető, mint-hogy az itt őrzött kiadványok többsége középkori és kora újkori történelem (szakkkiadványok, forráskiadványok, folyóiratok), régészet és művészettörténet tematikájú. Vélhetően ennek és a városközponttól való távolságának következménye viszonylag gyér olvasói forgalma. Olvasótermünket inkább történész kutatók, tanárok vagy szakdolgozatukat előkészítő diákok látogatták, akik a könyvek mellett immár jelentős CD- és DVD-gyűjteményünket (Arcanum által kiadott adatbázisok, kiadványok elektronikus változatai stb.), továbbá egyre gazdagodó mikrofilmgyűjteményünket is tanulmányozhatták.

A helyhiány és a raktározási gondok egyre körülményesebbé teszik az állomány gyarapítását. Az újabban beérkezett könyvadományokat (ifj. Jancsó Miklós adományai, néhai Palkó Attila történelemtanár könyvtárának egy része) dobozolja, egyelőre feldolgozatlan állapotban tároljuk.

A helyszűke az egyre bővülő kutatói forgalomnak örvendő kéziratári gyűjtemény fejlesztését is akadályozza. Komoly gondot okozott például néhai Csetri Elek akadémikus hagyatékának elhelyezése, de végül sikerült az értékes kéziratokat a régebbi anyagok átcsoportosításával elhelyezni. A raktári állványzat és savmentes dobozok beszerzésére a Nemzeti Kulturális Alaphoz benyújtott pályázatunk sikeres volt, így az év folyamán raktározási gondjainkon egy keveset javítani tudunk.

III. Az Erdélyi Digitális Adattár működtetése és fejlesztése

Az EME 2011-ben kiépült szabad hozzáférést intézményi repozitóriumát, az Erdélyi Digitális Adattárat folyamatosan fejlesztí.

Az elmúlt évben megjelent az Az Erdélyi Digitális Adattár című tanulmány, mely részletesen bemutatja az EDA-t¹ és keletkezésének körülményeit, ismerteti az egyesület gyűjteményeinek és azok digitálisan földolgozott változatainak rendszerét, az adattárban levő sokoldalú keresési lehetőségeket.

A digitalizálási programok által igyekszünk online hozzáférhetővé tenni mind az erdélyi tudományos örökséget, mind a legfrissebb szakirodalmat és kutatási eredményeket. A jelenleg kilenc egységből (tárból) álló Digitális Adattár, mely elsősorban az EME régi kiadványainak digitális változatát, gyűjteményeinek adatait, illetve az erdélyi magyarság múltjával kapcsolatos történelmi forrásokat tartalmazza, folyamatosan bővül. 2013 végéig **18.700 tételre gyarapodott** az adattár, melynek elérhetősége: <http://eda.eme.ro/>.

A 2013. év jelentősebb digitalizálási programjai, illetve az elkészült dokumentumok elérhetőségének útvonala (egyedi kódja):

1. **Az Erdélyi magyarságtörténeti tárra digitalizálása** <http://eda.eme.ro/handle/10598/9095>.

1 Bitay E.: *Az Erdélyi Digitális Adattár*. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás (MTM), ISSN: 0041-3917, Budapest, 60. évf. 5. sz. / 2013. 203–216. p., A cikk online itt érhető el: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=5784&issue_id=548

Az *Erdélyi magyar szótörténeti tár* szerkesztése és kiadása után az EME a Tár szakszerű digitalizált változatának kivitelezését is felvállalta. A kötetek szkennelését korrektúrázás követi a minőség javítása végett, amely komplex feladat, úgymond utószerkesztési munka. 2013-ban a Tár III. kötete került be az Adattárba (<http://hdl.handle.net/10598/26192>), és elkezdődtek a IV. kötet digitalizálási munkálatai.

2. Az EME egykori gyűjteményeinek digitalizálása <http://eda.eme.ro/handle/10598/9105>. A program célja az Erdélyi Múzeum-Egyesület jelenleg állami kezelésben levő gyűjteményeinek, levéltári és könyvtári anyagainak (oklevelek, iratok, régi nyomtatványok, ritkaságok) digitalizálása. Az EME levéltári gyűjteményét (utolsó hivatalos nevén: az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltára) a Román Nemzeti Levéltár Kolozs Megyei Igazgatósága őrzi. Fontosnak tartjuk az itt található dokumentumok digitális formában való összegyűjtését és az Adattárunkban való elhelyezését. A 2013-as évben az itt található Martin Lajos mappa digitalizálása valósult meg.

3. Az EME kiadványainak digitalizálása <http://eda.eme.ro/handle/10598/49>

A program célja az EME kiadványainak digitalizálása és megjelentetése a világhálón. Az elmúlt évben a Fiala Műszaki Tudományos Ülésszaka XVIII. kiadványkötete, illetve a kötet 99 – metaadattal ellátott – tanulmánya (<http://eda.eme.ro/handle/10598/26764>), a Műszaki Tudományos Ülésszak 14 előadása <http://eda.eme.ro/handle/10598/28162> és a tanulmányokat tartalmazó digitális kiadvány (<http://eda.eme.ro/handle/10598/28082>) került be az Adattárba. Ezenkívül Nagy-Tóth Ferenc *Régi erdélyi almák* (<http://eda.eme.ro/handle/10598/27551>), valamint *Régi erdélyi körték és egyéb gyümölcsök* (<http://eda.eme.ro/handle/10598/27552>) című köteteivel gyarapodott az EME kiadványainak sora. Feltöltöttük Kádár Edit, Szilágyi N. Sándor (szerk.): *Szinkronikus nyelveírás és diakrónia* (<http://eda.eme.ro/handle/10598/28147>), valamint Egyed Péter (szerk.): *Felvilágosodás. Magyar századforduló* (<http://eda.eme.ro/handle/10598/28146>) köteteket is.

4. Periodikák Erdélyi Digitális Adattára (PEDA) <http://eda.eme.ro/handle/10598/16263>.

A program azzal a céllal indult, hogy a ritkaságszámba menő, Erdélyben megjelent, sokak által ma is használt szakmai folyóiratok digitálisan is hozzáférhetőek legyenek. A 2013-as évben tovább folytatódott a Keresztény Magvető számainak a feltöltése, a 2011. és 2012. évfolyam összesen 8, tanulmányokra bontott kötete került be az Adattárba.

Az előző évben kezdtük az Erdélyi Múzeum folyóirat 1991 utáni számainak digitalizálását és feltöltését tanulmányonként metaadattal, ez a munka 2013-ban is folytatódott, a folyóiratnak most már az 1930–2013 között megjelent 104 kötete részletes metaadatokkal ellátva megtalálható az Erdélyi Digitális Adattárban. Elérhetősége: <http://eda.eme.ro/handle/10598/2516>.

5. Tudóstár <http://eda.eme.ro/handle/10598/9512>

A gyűjtemény azzal a céllal jött létre, hogy az erdélyi tudósok életére és munkásságára vonatkozó adatokat tartalmazza, nem egyszerű lexikon – amely a benne szereplők nevét, fotóját és életének, munkásságának rövid leírását tartalmazza –, annál jóval több. A munkákon kívül az egyes személyekről szóló irodalmat és a hagyatékokat is gyűjtjük, mert az legalább annyira jelentős, mint a saját alkotások, hiszen az illető tudós az általa művelt tudományterületről nagyon sok fontos információt, anyagot gyűjtött össze. 2013-ban Debreczeni Márton

gyűjteménye egészült ki 60 újabb dokumentummal, valamint Martin Lajos írásai közül került be 19 tétel az Adattárba.

Az EDA fejlesztésének (digitalizálási munkálatainak) támogatói. Az Erdélyi Digitális Adattár tartalmának 2013. évi bővítése a Bethlen Gábor Alap és az EME Műszaki Tudományok Szakosztály támogatásának köszönhető.

IV. Tudományos könyv- és folyóirat-kiadás. Kiadónk, kiadványaink

Az EME kiadója évente több tudományos kötetet jelentet meg, vagy egymaga, vagy más kiadókkal közösen, és rendszeresen megjelenteti az EME szakfolyóiratait is.

Rendszeresen megjelenő szakosztályi kiadványaink: az Erdélyi Múzeum (az Elnökség, a Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály, valamint a Jog-, Közgazdasági- és Társadalomtudományi Szakosztály folyóirata) 2013. év 1., 2., 3. és 4. füzeté jelent meg (főszerkesztő: Kovács Kiss Gyöngy), a Múzeumi Füzetek – Acta Scientiarum Transylvaniae Múzeumi Füzetek 2012/20/1. Biológia, valamint a 2011–2012/19–20/2. Agronómia füzeté (főszerkesztő: Fodorpatáki László), az Orvostudományi Értesítő (az Orvostudományi Szakosztály szemléje) 85. kötet 2012/2. füzeté jelent meg (főszerkesztő: Egyed-Zsigmond Imre), Bitay Enikő, Máté Márton (szerk.): *XIV. Műszaki Tudományok Ülésszaka*. Kolozsvár. 2013. november 23. címmel CD-formátumban látott napvilágot, valamint a Bitay Enikő (szerk.): *Műszaki Tudományos Füzetek 2013: Fiatal Műszakiak Tudományos Ülésszaka 18. kötete* jelent meg. Az Erdélyi Tudományos Füzetek sorozatban az ETF 276 Gidó Attila: *Oktatási intézményrendszer és diákközpontok Erdélyben 1918–1948 között*; ETF 277: Hegyi Géza, W. Kovács András (szerk.): *A Szilágyság és a Wesselényi család (14–17. század)*; ETF 278: Dávid Péter: *„Itt van a legvégső óltára Pallásnak”* Az Erdélyi Kéziratkiadó Társaság és az Erdélyi Magyar Nyelvművelő Társaság története valamint az ETF 279: Pósta Béla, sajtó alá rendezte: Vincze Zoltán: *Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtárána története* jelent meg. A Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek sorozat 7. kötete: Jancsó Árpád: *Az Oravica-Anina hegyi vasút története* jelent meg. Ugyanakkor napvilágot látott a Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából. Új sorozat VI-VII. (XVI-XVII.) kötete.

Az Egyed Emese, Pakó László, Weisz Attila szerkesztette: *Certamen I. Előadások a Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. szakosztályában* című kiadvánnyal új sorozatot indítottunk, amelynek célja a tudomány napi előadások közzététele.

Az EME gondozásába került Emberek és kontextusok sorozatnak egyetlen kötete jelent meg: *Az írás és az írott szó hatalma. Az írás mindennapjai egy Maros menti településen* (Emberek és kontextusok 9)

Ezeket kívül más, sorozaton kívüli kötetek is megjelentek: Angi István, Csákány Csilla (szerk.): *Zenei művelődésünk a változó régióban*; Benő Attila, Fazakas Emese, Kádár Edit (szerk.): *„...hogyan legyen a víznek lefolyása...”: köszöntő kötet Szilágyi N. Sándor tiszteletére*; Kádár Edit, Szilágyi N. Sándor (szerk.): *Analógia és modern nyelveírás*; Kun Imre Zoltán, Szántó Zsuzsanna: *Neuroendokrinológia*; Nagy-Tóth Ferenc: *Régi erdélyi szilágik*; Wilhelm Sándor: *A törpeharcos*; Péter H. Mária: *Az erdélyi gyógyszerészet magyar vonatkozásai*. 1–2.

Kiadónk és kiadványaink minősítése (minősítettetése)

2013-ban a román akkreditációs intézet akkreditációs listája nem változott. Az EME kiadója megtartotta korábbi B kategóriás minősítését történelem, kultúratudományok és filológia kategóriában, valamint a C kategóriát az előadóművészetek témakörben.² Az Erdélyi Múzeum folyóirat is megőrizte a B minősítést a történelem és kultúratudományok, filozófia és filológia kategóriákban.³

A Tudományos Kutatás Nemzeti Tanácsa (CNCS) által B minősítésüként elfogadott kiadványok az egyetemi tanárok, doktorandusok és a romániai tudományos életben részt vevő kutatók számára életbevágóak, ugyanis csak ezek alapján lehet az egyetemi életben előléptetéseket elérni és pályázatokat elnyerni.

Kiadványaink népszerűsítése, terjesztése

Az EME kiadója odafigyel arra, hogy a hagyományos könyvterjesztési stratégiák mellett (könyvterjesztői hálózat, online bolt, könyvtári cserepéldányok) jelen legyen a különböző könyves eseményeken is. Egyrészt minden friss kiadványunkat bemutatjuk az EME székházában felkért szakértők közreműködésével, másrészt részt veszünk a hazai és magyarországi fesztiválokon is.

2013-ban az EME kiadója részt vett a Budapesti Könyvfesztiválon, valamint a Budapesti Ünnepi Könyvhéten, ahol az RMKC által működtetett standon kiemelt helyen voltak elérhetőek 2012–2013-as kiadványaink. Ugyanakkor önálló standot működtetett a kolozsvári Ünnepi Könyvhéten, a könyvhét keretében pedig könyvbemutatókat tartott az EME-székházban. 2013 augusztusában az EME kiadója önálló standot működtetett a Kolozsvári Magyar Napok rendezvénysorozatán, ahol a kiadó promóciós anyagával és kiadványainkkal ismerkedhetett meg a közönség. Az idén első alkalommal megszervezett Vásárhelyi Forgatótag keretei között Történelmi Könyvek Vásárára került sor a Teleki Téka udvarán augusztus 29–31. között, ahol kiadónk képviseltette magát.

Kiadványaink támogatói

Könyveink és folyóirataink megjelenése a Bethlen Gábor Alap, a magyarországi Nemzeti Kulturális Alap, a Magyar Tudományos Akadémia, az MTA Domus Hungarica Ösztöndíjprogram, a GWB Magyarország Alapítvány, a romániai Communitas Alapítvány, az AFCN (Romániai Nemzeti Kulturális Alap Igazgatósága), a romániai Felsőoktatási és Egyetemi Kutatási Alap (CNCSIS-UEFISCSU), az EME Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztálya, az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya és a Gedeon Richter Románia Rt. támogatásának köszönhető.

2 <http://www.cnsc-nrc.ro/evaluarea-publicatiilor-stiintifice/rezultate-evaluare-revisteedituri-colectii/clasificare-edituri/clasificare/>

3 <http://www.cnsc-nrc.ro/evaluarea-publicatiilor-stiintifice/rezultate-evaluare-revisteedituri-colectii/clasificare-reviste/clasificare-reviste/>

V. Szakmai képzések

Az évente megtartott szakmai képzések megszervezésével, hazai és külföldi szakemberek meghívásával és bevonásával az EME háttérintézményként járul hozzá a magyar nyelvű felsőoktatás minőségéhez, és segíti a magyar nyelvű tudományművelést.

A Műszaki Tudományok Szakosztály által szervezett 2013-ban a IX. Technikatörténeti Alkotótábor – Erdélyi Nyári Egyetem július 1–14. között zajlott, az idei rendezvény fő célja a kolozsvári Farkas utca kulturális infrastruktúrájának feltérképezése volt. A rendezvény a Romániai Építészakamara Guttmann Szabolcs által elnökölt erdélyi fiókjával, valamint a Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel közösen valósult meg, a Nemzeti Kulturális Alap is támogatta, programfelelőse Talpas János tanársegéd.

Az Orvostudományi Szakosztály is megtartotta immár hagyományossá vált továbbképzéseit, melyeket a Román Orvosi Kamara kreditpontos rendezvényekként ismert el az elmúlt évben is. Az Orvosi Kamara 2013-ban az áprilisban megtartott XXIII. Tudományos Ülésszakot és a novemberi XVII. Erdélyi Orvosnapokat az EMEOGYSZ által szervezett országos rendezvényként, a szeptemberi XXI. Báthory Napok XX. orvostovábbképzőjét pedig helyi rendezvényként ismerte el. A Fogorvosi Kamara ebben az évben minden rendezvényt elismerte. A képzések részletes ismertetése a szakosztályi beszámolóban olvasható.

Beruházások, eszközfejlesztések

Az EME 2013-ban 22 760 lejt fordított eszközfejlesztésre (korszerű számítógépek) és az EME integrált rendszerének építésére, valamint a könyvtári állomány gyarapítására. Müller Ádám ingatlanhagyatékának hasznosítását szolgáló épületszerkezeti felméréseket végeztünk és szakmai véleményezéseket kértünk, azonban a tervezett épületfelújítási munkálatok a múlt évben forráshiány miatt sajnos elmaradtak.

Adományok, támogatások, pénzügyi forráslehetőségek

A 2013-as pénzügyi év lezárását követően az Erdélyi Múzeum-Egyesület mérleg szerinti tőkeértéke 4.614.706 lei. Ebből 2.845.741 lejt tesz ki a befektetett eszközök állományának amortizációval csökkentett értéke. 2013 végén az ingatlanaink felértékelése megtörtént, mely során 1.877.572 lejjel növekedett az Egyesület tulajdonában lévő épületek és telkek mérlegértéke. Az év végi forgótőke 1.837.715 lejt, míg a rövid távú kötelezettségek csupán 28 836 lejt tesznek ki. Az Egyesület nonprofit tevékenységének mérleg szerinti eredménye 437 843 lej többletet mutat. Ez a számot tevő többlet a 2013. költségvetési év végén felértékelt könyvtári állomány értékénövekedéséből származik.

A 2013-as költségvetés a tervezetthez képest negatív irányú 3,54%-os eltérést mutat.

A fenntartási költségek 16%-kal növekedtek a tervezetthez képest, ez nagyrészt az energetikai szolgáltatások drágulásának tulajdonítható. A személyi kiadások több mint 6%-os csökkenést mutatnak a tervezetthez képest, az év második felétől alkalmazott megszorító intézkedések eredményeképpen. Számottevő eltérés mutatkozik a pénzügyi költségeknél, ezek több mint kétszeresére nőttek a tervezetthez képest. Az eltérés a kedvezőtlen és nagy árfolyam-ingadozásoknak köszönhető. A költségvetés projektektől függő tételeit, lehetőség szerint, az elnyert céltámogatásokhoz igazítottuk, azonban a Kiadó költségvetését nagymértékben kellett saját erőből finanszírozni. Ez az EME létfontosságú likviditását szűkítette.

A kiadások szerkezetében nem mutatkozik lényegi változás az elmúlt évekhez képest. 2013-ban is a költségvetés legnagyobb tétele az állandó alkalmazottak személyi kiadásai (21 fő), ez az összes kiadások több mint 45%-a. A külső kutatási programok, a digitalizálási projektek és kiadványszerkesztési megbízások a teljes költségvetés 5%-át teszik ki, mely az előző évekhez képest tíz százalékpontos csökkenést jelent. A fenntartási, működési költségek 12%-ban mutathatók ki, míg a fennmaradó részt a rendezvények, szakképzések (19%), kiadványok előállításának költségei (13%), beruházások (2%) és a pénzügyi költségek (3%) adják.

A költségvetéshez rendelt bevételforrások szerkezetében sem mutatkozik jelentős eltérés az eddigieket tekintve. 2013-ban Egyesületünk saját forrásai az összes bevétel 29%-át tették ki, a magyarországi támogatások 55%-át, míg a romániai támogatások 15%-át.

A támogatások megoszlásában mutatkozik némi eltérés az előző évekhez képest. Míg az elmúlt években a romániai támogatások nagysága növekvő trendet mutatott, ez 2013-ra megfordulni látszik. A trendváltás az Országos Felsőoktatási Kutatási Tanács által finanszírozott kutatási projekt lezárásának tudható be.

Belföldi intézményi támogatók (az összes bevétel $\approx$ 14%-a): az Országos Felsőoktatási Kutatási Tanács (8,27%), Communitas Alapítvány (4,08%), Kolozsvári Polgármesteri Hivatal (0,33%), RMDSZ Főtitkársága (1,45%).

Magyarországi támogatóink (az összes bevétel $\approx$ 59%-a): a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. (56,09%), a Magyar Tudományos Akadémia (11,14%), NKA (13,4%).

Egyesületünk munkáját segítették: Evoline Kft, Magyar Gyógyszerészi Kamara (Budapest), Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság (Budapest), Békéshely Non-profit Kft. (Budapest), Gedeon Richter gyógyszergyár (Marosvásárhely), Királymajor Patika Bt. és Eleven Patika Bt. (Budapest), Bioeel gyógyszergyár (Marosvásárhely), Szent Katalin gyógyszertár (Budapest), Rubin gyógyszertár (Segesvár), Galenus Pharm gyógyszertár (Csíkszereda), Steinbugi Pildner család (Budapest, Nürnberg), Kontesveller család (Gyergyószentmiklós).

A támogatásokért ezúton fejezzük ki köszönetünket!

Az MTA Domus szülőföldi ösztöndíjprogramja, illetve a Domus magyarországi ösztöndíjpályázat, valamint az intézményi, ún. műhelytámogatás ebben az évben is nagy

segítséget nyújtott kutatásainkhoz. Ugyanakkor köszönjük a Gróf Mikó Imre Alapítvány folyamatos támogatását is.

Tulajdonjogunk, egykori ingatlanaink

Tulajdonjogunkat az EME egykori javai, igen értékes tudományos gyűjteményei fölött, holott az egyesület elnöksége az évek során több beadványban szorgalmazta ezek státusának rendezését, továbbra sem sikerült elismertetni. E kérdés mielőbbi rendezéséhez politikai akarat is szükséges.

A Kolozsvár főterén levő ingatlanunk, a Wass Otília-ház visszaserzése érdekében már évek óta pert folytat intézményünk, illetve adminisztratív eljárással próbálkoztunk, eddig eredménytelenül (Bukarestben a restitúciós bizottságnál, illetve a Kolozsvári Tanácsnál).

Jogigényünket természetesen továbbra is fenntartjuk.

A Jordáky-ház megosztásának érdekében az EME 2011-ben indított vagyonmegosztási eljárást, amely még nem zárult le.

Zárszó

Az EME az anyagi nehézségek ellenére sikeresen zárta a 2013-as évet. Mindez jól szervezett programjainak, a tagtársak lelkes munkájának és a kiegészített támogatásoknak köszönhető. Továbbra is nehéz a sokrétű tevékenységeket átfogni s megtalálni a felvállalt programokhoz az anyagi erőforrásokat a folyamatos értékteremtéshez, intézményrendszerünk biztonságos működtetéséhez. Egy újabb ciklust zártunk a 2013-as évvel, s mint ekkor szokás, nemcsak számadásra van szükség, hanem újabb tervekre is. A következő ciklusban az EME múzeumi feladataira is nagyobb hangsúlyt kellene fektetni. A megnövekedett feladatokhoz további humán erőforrás igényeltetik, ugyanakkor mindannyiunk hozzájárulására is nagy szükség lesz.

Köszönöm a kollégák segítségét, az eddigi eredményes munkájukat, ugyanakkor köszönetünket fejezem ki a támogatóknak önzetlen segítségükért!

Tisztelettel kérem jelentésem elfogadását.

Kolozsvárt, 2014. február 22-én,

Bitay Enikő sk.
főtitkár